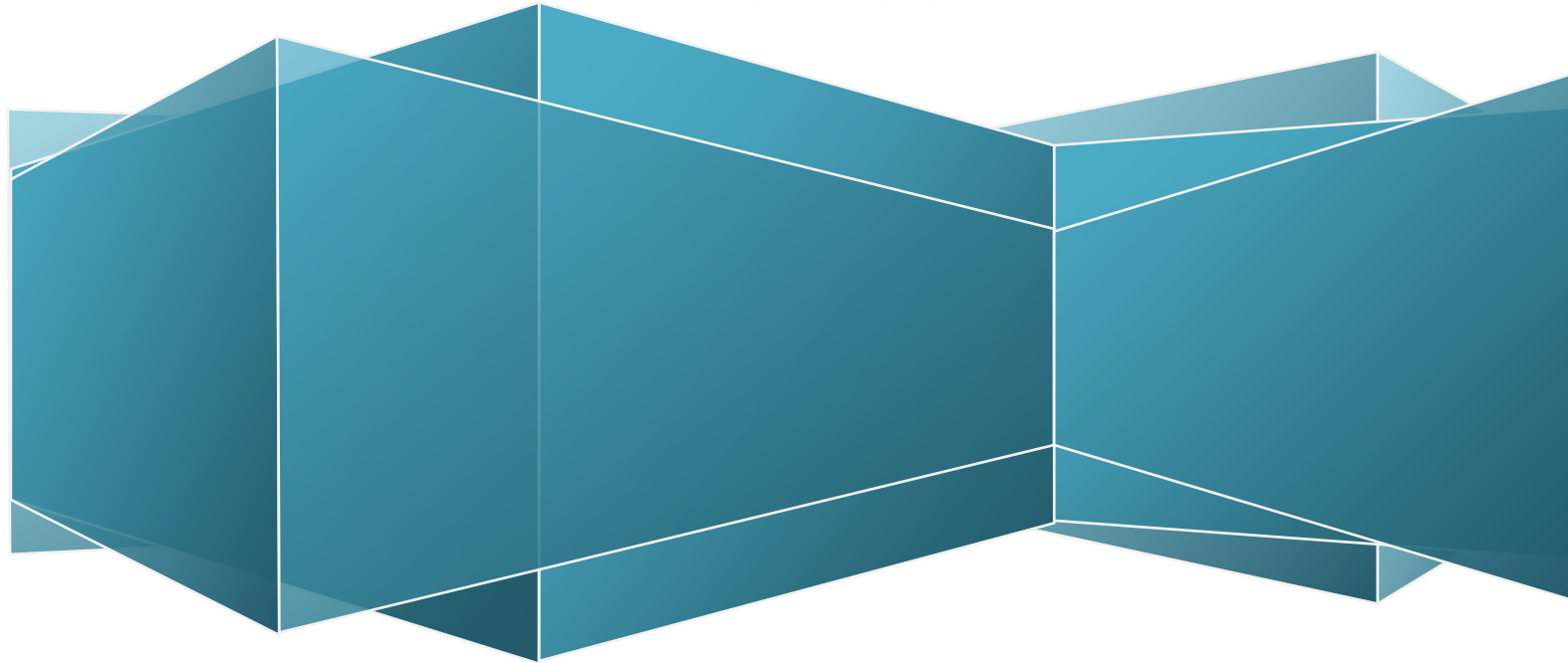

TOKAT MEVCUT DURUM RAPORU

OKA

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar DİZİNİ	iii
GRAFİKLER DİZİNİ	v
HARİTALAR DİZİNİ.....	v
1. TEMEL İSTATİSTİKLER	1
2. COĞRAFİ KONUM VE İDARİ YAPILANMA.....	2
3. TARİHTEKİ ÖNEMİ.....	4
4. TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER.....	5
5. ULAŞIM	7
5.1. KARAYOLU	7
5.2. DEMİRYOLU	8
5.3. HAVAYOLU.....	10
6. NÜFUS.....	12
6.1. İLÇELERE GÖRE NÜFUS	14
7. EĞİTİM	18
7.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	18
7.2. İLKOKUL / ORTAOKUL.....	18
7.3. ORTAÖĞRETİM	19
7.4. YÜKSEKÖĞRETİM.....	20
7.5. MESLEKİ EĞİTİM	21
7.5.1. ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI MESLEKİ EĞİTİM FAALİYETLERİ.....	21
7.5.2. MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK AJANS TEKNİK DESTEK PROGRAMLARI	23
8. SAĞLIK	26
9. İKTİSADİ YAPI	28
9.1. İSTİHDAM YAPISI	28
10. TARIM VE HAYVANCILIK	30
11. SANAYİ.....	37
11.1. SANAYİ ALTYAPISINI GÜÇLENDİREN 3 ÖNEMLİ ADIM	41
11.2. OKA KOBİ DESTEKLERİ	41
12. MADENCİLİK	43
13. TİCARET	44
14. TURİZM.....	47

14.1.	ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI TURİZM DESTEKLERİ	50
15.	SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	52
16.	ÇEVRE VE KENTLEŞME	55
17.	ENERJİ	56
17.1.	OKA ENERJİ DESTEKLERİ	57
18.	KAMU YATIRIMLARI.....	58
19.	SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI YILLARA GÖRE YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI	61
20.	Kaynakça.....	65

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Tokat İdari Yapılanma Tablosu	3
Tablo 2: Tokat İli'nin İlçelere Göre İdari Yapılanma Tablosu	3
Tablo 3: Kişi başına Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla Sıralaması	5
Tablo 4: Tokat İli İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Yıllara Göre Değişimi	6
Tablo 5: Tokat 2018 Yılı Nüfus Tablosu	12
Tablo 6: Tokat İli 2000-2018 Nüfus Değişimi Tablosu	12
Tablo 7: Tokat İli Nüfus Artış Hızı (%)	12
Tablo 8 : Tokat İli Şehir ve Köy Nüfusu Değişimi Tablosu	14
Tablo 9: Tokat İlçe Nüfuslarının Yıllara Göre Değişimi (2008-2018).....	14
Tablo 10: 2018 Yılı Tokat İli İlçelere Göre Nüfus ve Nüfus Yoğunluğu	15
Tablo 11: Tokat İli İlçe Nüfuslarının Toplam Nüfus İçindeki Payının Yıllara Göre Değişimi (%).....	15
Tablo 12: Tokat İl Nüfusuna Kayıtlı Kişilerin İkamet Edilen İllere Dağılımı	16
Tablo 13: Tokat Net Göç Hızı Yıllara Göre Dağılımı	16
Tablo 14: Tokat İlinden En Fazla Göç Verilen İller	16
Tablo 15: Tokat Nüfus Projeksiyonu.....	17
Tablo 16: Tokat Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İstatistikî Dağılımı.....	18
Tablo 17: Tokat İli Son Beş Yıl Okul Öncesi Eğitim Verileri	18
Tablo 18: İlkokul Okul, Şube, Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları	18
Tablo 19: Ortaokul Okul, Şube, Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları.....	19
Tablo 20: Tokat İli Son Beş Yıl İlkokul Verileri.....	19
Tablo 21: Tokat Son Beş Yıl Ortaokul Verileri	19
Tablo 22: Ortaöğretimde Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları	20
Tablo 23: Tokat Son Beş Yıl Ortaöğretim Verileri	20
Tablo 24: Tokat GOP Üniversitesi Öğretim Elemanı ve Öğrenci Sayıları	20
Tablo 25: 2011 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Mali Destek Programında Tokat İli Projeleri	22
Tablo 26: 2013 Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal İçerme Mali Destek Programında Tokat İli Projeleri	23
Tablo 27: 2012-2018 OKA Tokat Teknik Destek Programları	23
Tablo 28: Tokat Hastane Bilgisi.....	26
Tablo 29: Sağlık Personeli Başına Düşen Nüfus	26

Tablo 30: İl Geneli Yüz Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı	26
Tablo 31: Tokat Temel Sağlık Göstergeleri	27
Tablo 32: Tokat İli Girişim Sayıları ve Sektörel Dağılımı	28
Tablo 33: Tokat İşgücüne Katılım	28
Tablo 34: Tokat İstihdam Oranı	29
Tablo 35: Tokat İşsizlik Oranı	29
Tablo 36: Tokat Bitkisel Üretim Verileri	30
Tablo 37: Ülke İçinde İlk On Sırada Yer Alan 39 Bitkisel Ürün	31
Tablo 38: Tokat Yıllara Göre Örtü Altı Tarım Verileri.....	32
Tablo 39: Tokat Yıllara Göre Organik Tarım Verileri.....	32
Tablo 40: Tokat Yıllara Göre Süs Bitkileri.....	32
Tablo 41: Süs Bitkileri Verileri.....	32
Tablo 42: Tokat İli Hayvansal Üretim Verileri	33
Tablo 43: Tokat İli Su Ürünleri Üretimi	33
Tablo 44: Sanayi Kuruluşlarının Yıllar İtibariyle Sektörel Dağılımı	37
Tablo 45: Sanayi Kuruluşları Çalışanlarının Yıllar İtibariyle Sektörel Dağılımı	37
Tablo 46: Tokat Organize Sanayi Bölgeleri	39
Tablo 47: Tokat Organize Sanayi Bölgeleri İstihdam Tablosu.....	39
Tablo 48: Tokat Küçük Sanayi Sitesi Verileri	40
Tablo 49: Tokat Mevduat Tutarının Yıllara Göre Değişimi	44
Tablo 50: Tokat Kredi/Mevduat Oranı Yıllara Göre Değişimi	44
Tablo 51: Tokat İli İhracat Yapan Firma Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	45
Tablo 52: İlçelere Göre İhracat Rakamları	45
Tablo 53: Tokat En Çok İhracat yapılan İlk Üç Sektör	46
Tablo 54: Tokat İhracat Tutarı En Yüksek Üç İşletme	46
Tablo 55: Tokat İli İlçelere Göre Turizm Verileri	48
Tablo 56: Tokat İli 2012-2016 Yılları Turizm Verileri	48
Tablo 57: 2016 Yılı Tokat İli İlçelere Göre Turizm Verileri	48
Tablo 58: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Turizm Destekleri	50
Tablo 59: Tokat Enerji Santralleri Mevcut Durumları.....	56
Tablo 60: Tokat İli İnşa Aşamasındaki Santraller	57
Tablo 61: 2014 Yılı Yenilenebilir Enerji Mali Destek Programı Tokat ili Kazanan Projeler	57
Tablo 62: Tokat Kamu Yatırımları ve Ülke İçindeki Oranı	58
Tablo 63: Tokat İli Yıllara Göre Kişi Başına Düşen Kamu Harcaması.....	59
Tablo 64: Tokat Kamu Yatırımlarının Sektörel Dağılımı	60
Tablo 65: 2007-2018 Yılları Tokat İli Yatırım Teşvik Belgeli Kamu ve Özel Sektör Yatırım Sayıları	61
Tablo 66: 2007-2018 Yılları Tokat İli Yatırım Teşvik Belgeli Yatırım Tutarları	61
Tablo 67: 2007-2018 Yılları Özel Sektör Teşvik Belgelerinin Yatırım Cinslerine Göre Dağılımı	62
Tablo 68: 2007-2018 Yılları Özel Teşvik Belgelerinin İlçelere Göre Dağılımı	62
Tablo 69: 2007-2018 Yılları Özel Sektör Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı	63
Tablo 70: 2007-2018 Yılları Özel Sektör Teşvik Belgeleri Sabit Yatırım Tutarlarının Sektörel Dağılımı	63

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1: Tokat İli Nüfus Artış Hızı Grafiği (%).....	13
Grafik 2: 1985 - 2018 Yılları Tokat Nüfusu.....	13
Grafik 3: Tokat İli Şehir ve Köy Nüfusu Değişimi Grafiği.....	14
Grafik 4: Tokat İli Net Göç Hızının Yıllara Göre Değişimi	16
Grafik 5: Tokat İli İşgücü Göstergeleri	29

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1: Tokat İl Haritası.....	2
Harita 2: İpek Yolu Güzergâhı	4
Harita 3: Tokat İlçeleri SEGE Haritası.....	5
Harita 4: Kuzey Güney Aksları Yol Projeleri.....	7
Harita 5: Tokat Bölünmüş Yol Haritası.....	8
Harita 6: 2023 Otoyol Projeleri.....	8
Harita 7: Türkiye Demiryolu Yenileme Haritası	9

1. TEMEL İSTATİSTİKLER

	GÖSTERGELER	Türkiye	TR83 Bölgesi	Tokat
COĞRAFİ VE DEMOGRAFİK	Yüzölçümü (km ²)	769.604	37.607	9.958
	Nüfus (2018 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine Göre)	82.003.882	2.822.353	612.646
	Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı (2017–2018) (Binde)	14,66	17,5	17,39
	Nüfus Yoğunluğu (2018) (kişi/ km ²)	107	75	62
	Şehirleşme Oranı (2018) (Yüzde)	92,27	83,39	63,04
	Net Göç Hızı (2017–2018) (Binde)	-	5,48	8,30
EĞİTİM	Okur-Yazar Nüfus Oranı (2017) (Yüzde)	93,20	93,56	94,52
	İlkokulda Okullaşma Oranı (2017-2018) (Yüzde)	91,54	89,77	85,79
	Erkek (Yüzde)	91,42	89,61	85,44
	Kız (Yüzde)	91,68	89,93	86,16
	Ortaokulda Okullaşma Oranı (2017-2018) (Yüzde)	94,47	94,66	90,23
	Erkek (Yüzde)	94,26	94,42	89,99
	Kız (Yüzde)	94,69	94,91	90,48
	Ortaöğretimde Okullaşma Oranı (2017-2018) (Yüzde)	83,58	89,84	86,33
	Erkek (Yüzde)	83,77	90,00	88,29
	Kız (Yüzde)	83,39	89,67	84,29
İSTİHDAM	İşgücüne Katılma Oranı (2017) (Yüzde)	58,0	59,1	49,9*
	İstihdam Oranı (2017) (Yüzde)	51,5	54,9	46,7*
	İşsizlik Oranı (2017) (Yüzde)	11,1	7,1	6,6*
SAĞLIK	Hastane Sayısı (2017) (Adet)	1.518	65	15
	Yüz Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı (2017) (Adet)	279	326	356
	Toplam Hekim Sayısı (2017) (Kişi)	149.997	4.845	953
SANAYİ SEKTÖRÜ	Patent Başvuruları (2018)	7.349	80	7
	Faydalı Model Başvuruları (2018)	2.698	33	3
	Marka Başvuruları (2018)	105.550	1.267	123
	Tasarım Başvuruları (2018)	35.354	157	6
	Toplam (2018)	150.951	1.537	139
TARIM SEKTÖRÜ	Tarım Alanlarının Toplam Alan İçindeki Payı (2018) (Yüzde)	25,64	34,05	28,83
	Kişi Başına Düşen Bitkisel Üretim Değeri (TL-2018)	1.937	3.037	3.892
	Kişi Başına Düşen Hayvansal Ürünler Üretim Değeri (TL-2017)	865	568	677
	Kişi Başına Düşen Canlı Hayvan Değeri (TL-2017)	1458	2406	2651

*İl bazında bu veriler son olarak 2013 yılında açıklanmıştır.

Kaynak: TÜİK,2018

2. COĞRAFİ KONUM VE İDARİ YAPILANMA

Tokat, küresel ölçekteki konumu ile Karadeniz'in Akdeniz ve Ortadoğu'ya, ülke içindeki konumu ile Avrupa'nın Ortadoğu ve Kafkasya'ya açıldığı ulaşım güzergâhlarındaki önemli bir durak noktasıdır.

Yeşilirmak'ı oluşturan Tozanlı, Kelkit ve Çekerek kolları ilin yerleşim ve tarımsal üretimini şekillendirmiştir. Tozanlı kolu üzerinde Almus, Tokat ve Turhal ilçeleri; Kelkit kolu üzerinde Erbaa, Niksar, Reşadiye ve Başçiftlik ilçeleri, Çekerek kolu üzerinde ise Artova, Yeşilyurt ve Sulusaray ilçeleri yer almaktadır. Kazova, Turhal, Erbaa, Niksar, Artova ve Zile ovaları il yüzölçümünün % 15,4'ünü oluşturmaktadır.

Harita 1: Tokat İl Haritası

Tokat kuzey-güney ve doğu-batı ulaşım güzergâhlarında, bölgeler arası bağlantı sağlayan bir şehirdir. Kuzeyinde Samsun, kuzeydoğusunda Ordu, güney ve güneydoğusunda Sivas, güneybatısında Yozgat ve batısında Amasya illeri bulunmaktadır. Yüzölçümü 9.958 km² olan Tokat, ülke yüzölçümünün %13'ünü oluşturmaktadır. Merkez ilçesinin rakımı 623 metre olan ilde, rakım 188 metre ile 2.200 metre arasında değişmektedir. Tokat ilinde merkez ilçe dâhil 12 ilçe, 25 belde ve 612 köy mevcuttur. Belediye sayısı itibarıyla Türkiye'nin en fazla belediyeye sahip üçüncü ili; köy sayısı itibarıyla ise ülkemizin en fazla köye sahip dördüncü ilidir. İlçe sayısı itibarıyla ülke içinde 34. sırada yer almaktadır.

Merkez dâhil 12 ilçesi bulunan Tokat; Erbaa, Niksar, Reşadiye ve Zile ilçelerinin bağlanması ile 1923 yılında il olmuştur. Artova ve Turhal 1944 yılında; Almus 1954 yılında, Pazar ve Yeşilyurt 1987 yılında; Sulusaray ve Başçiftlik ise 1990 yılında ilçe statüsü kazanmışlardır.

Tablo 1: Tokat İdari Yapılanma Tablosu

	Tokat	Türkiye	Tokat'ın Türkiye İçindeki Sırası
Yüzölçümü (km ²)	9.958	783.562	29
İlçe	12	921	34
Belediye	37	1.398	3
Köy	612	18.336	4

Kaynak: TÜİK, 2018

Tablo 2: Tokat İli'nin İlçelere Göre İdari Yapılanma Tablosu

İlçe	Yüzölçümü	İl Yüzölçümüne Oranı	Köy Sayısı	Belediye Sayısı
Almus	888	8,9	32	7
Artova	356	3,5	32	1
Başçiftlik	231	2,3	6	2
Erbaa	1.129	11,3	74	4
Merkez	1.921	19,2	107	5
Niksar	918	9,2	83	6
Pazar	215	2,1	16	2
Reşadiye	1.246	12,5	72	6
Sulusaray	277	2,7	14	1
Turhal	1.021	10,2	52	2
Yeşilyurt	199	1,9	16	1
Zile	1.557	15,6	114	1
Toplam	9.958	100	612	38

Kaynak: TÜİK, 2018 e-icisleri.gov.tr

Tokat il topraklarının yaklaşık % 44'ü orman alanları, % 35'i tarım alanları, % 12'si çayır – meralar, % 9'u ise diğer alanlar (yerleşim yerleri, su yüzeyleri vs.) ile kaplıdır. İlin kuzeyinde ve güneyinde bulunan dağların büyük çoğunluğu ormanlıktır. Tokat orman alanlarının genişliği bakımından ülke içinde 6.sırada yer almaktadır. Karadeniz kıyısı ile İç Anadolu arasında geçit alanı konumunda olan şehrin değişik yörelerinde İç Anadolu, İç-Doğu Anadolu, Karadeniz ardı, Orta Karadeniz ve Akdeniz iklim tipleri görülür. Tokat yaz mevsiminde alçak alanlarda sıcak ve kurak, yüksek yerlerde serin ve yer yer yağışlı, kış mevsiminde soğuk ve kar yağışlıdır. Kültür bitkileri açısından ülkemizdeki beş mikrogen merkezinden biridir. Meyve cins ve türleri, baklagiller, yem bitkileri açısından gen merkezi konumundadır. Turunçgiller hariç Türkiye'de yetişen bütün bitki ve ağaç türlerini görmek mümkün olan ilde; meşe, kayın ve karaçam ağaçları hâkimdir.

Erbaa ve Niksar ilçelerinde Akdeniz ikliminde yetişen Lübnan sedirleri ve yabani zeytinlikler bulunmakta, nar ve incir yetiştirilmektedir.

3. TARİHTEKİ ÖNEMİ

Tokat, Anadolu'nun stratejik konumunun getirdiği avantajlar ve sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynakları ile tarih boyunca birçok uygarlığın egemenliğindeki önemli bir kültür ve ticaret merkezi olmuş bir şehirdir. Kral Yolu ve İpek Yolu güzergâhı üzerinde yer alan Tokat; batıyı kuzey-güney istikametinde doğuya bağlayan ve deniz yolu ile Anadolu'yu Kırım topraklarıyla irtibatlandıran yolların kavşak noktası idi. 1071 Malazgirt savaşı sonrası, Türklerin ilk yerleştikleri bölgelerden biri olma özelliğini taşıyan Tokat ve çevresi Danişmentliler tarafından fethedilmiş ve bu bölgede Niksar başkent olmuştur. Selçuklular zamanında Tokat Anadolu'nun 6. önemli şehri idi. Osmanlı döneminde 16.yüzyılda bütün kervanlar Tokat'ta bulunan kara gümrüğünden geçmekteydi. Bu dönem ürettiği tekstil, ham bakır işleme, mamul bakır ve deri ürünleri ile Tokat, "Küçük Asya'nın 3. Büyük İhracat Merkezi" konumuna gelmiştir. Tokat'ın önemi 18. yüzyılda gümrüklerin Samsun'a taşınmasıyla zayıflamıştır.

Harita 2: İpek Yolu Güzergâhı

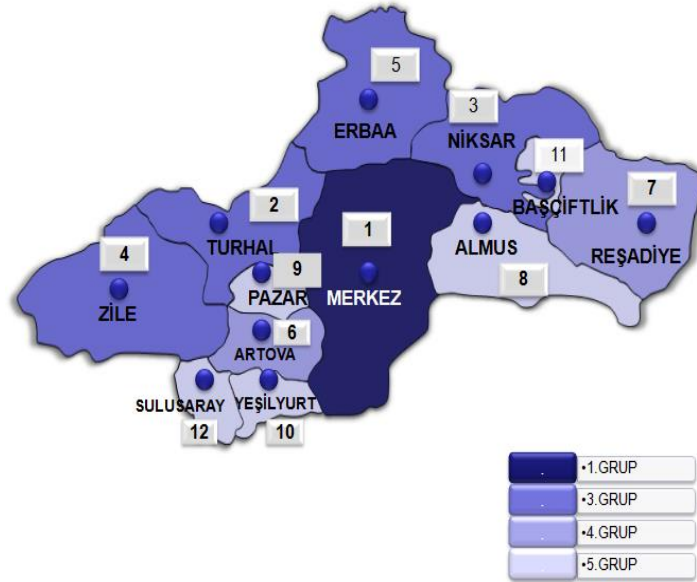
4. TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

Tokat, Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) İller Arası Rekabetçilik Endeksi 2011-2012 Araştırmasında 51. sırada; 2012-2013 Araştırmasında 58. sırada iken, 2013-2014 Araştırmasında 10 basamak birden ilerleyerek 48. sıraya yükselmiştir.

Forbes dergisi tarafından yapılan "İş Yapmak ve Yaşamak İçin En İyi Kentler" araştırmasına göre Tokat, 2016 yılında Türkiye'nin 61. kenti olmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ilk defa 2015 yılında yapılan ve konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti olmak üzere yaşamın 11 boyutunu kapsayan illerde yaşam endeksine göre 39. sırada yer almıştır.

Harita 3: Tokat İlçeleri SEGE Haritası

Kalkınma Ajansımız tarafından 2014 yılında hazırlanan TR83 Bölgesi İlçeleri Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi çalışmasında ilçelerin bölge ölçeğinde gelişmişlik düzeyleri ortaya konmuştur. Bu çalışma sonucunda endeks değerleri hesaplanarak TR83 Bölgesi ilçeleri sosyoekonomik gelişmişlik düzeylerine göre gruplanmıştır. İlçeler endeks değerlerine göre 5 genel gelişmişlik düzeyine ayrılmıştır. Tokat Merkez İlçe 1. grup; Erbaa, Niksar, Turhal, Zile 3. grup; Reşadiye ve Artova 4. grup; Pazar, Yeşilyurt, Sulusaray, Almus ve Başçiftlik 5. grupta yer almıştır.

Söz konusu çalışmaya göre ilçelerin il içindeki gelişmişlik düzeyi sırasıyla Merkez İlçe, Turhal, Niksar, Zile, Erbaa, Artova, Reşadiye, Almus, Pazar, Yeşilyurt, Başçiftlik ve Sulusaray şeklindedir.

Tokat ili GSYİH değerleri 2004-2009 yılları arasında %69 oranında; 2009-2014 yılları arasında %74 oranında; 2014-2017 yılları arasında %44 artış göstererek 12.150 Milyon TL'ye ulaşmıştır. Kişi başına GSYİH değerleri yıllar itibarıyla 2007'de 64. sıradayken 2017'e gelindiğinde 68. sıraya gerilemiştir.

Tablo 3: Kişi başına Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla Sıralaması

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Tokat	64	60	62	64	65	65	64	64	66	66	68
-------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Kaynak: TÜİK, 2018

Tablo 4: Tokat İli İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Gayrisafi Yurt İçi Hasılanın Yıllara Göre Değişimi

	2004-2009	2009-2014	2014-2017
Tarım	% 60	% 31	54,56%
Sanayi	% 66	% 142	41,80%
Hizmetler	% 79	% 78	41,52%
Sektörler Toplamı	% 127	% 72	44,37%
Vergi-Sübvansiyon	% 45	% 86	42,05%
GSYH	% 69	% 74	44,10%

Kaynak: TÜİK, 2018

5. ULAŞIM

Ana kervan yolları üzerinde bulunarak Tokat, yüzyıllar boyunca stratejik bir konumda yer almasına rağmen günümüzde konum itibarıyla dezavantajlı duruma düşmüştür. Merkez ilçe, ana geçiş güzergâhlarının üzerinde değil yakınındadır.

5.1. KARAYOLU

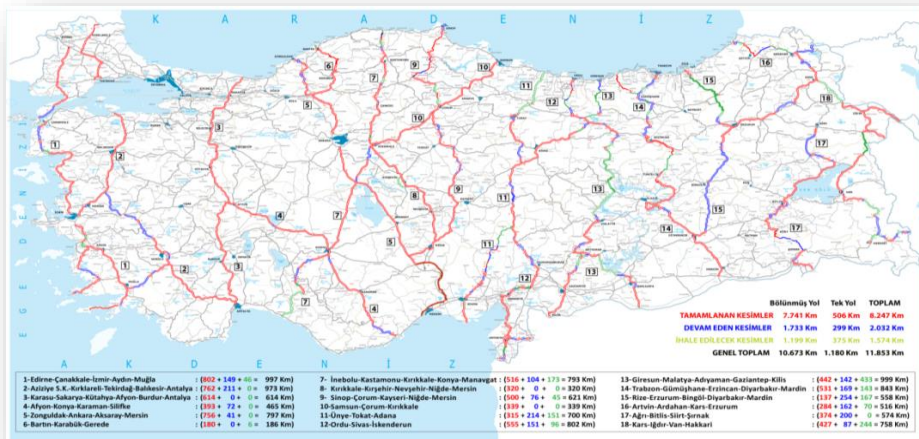
Önemli Kentlere Karayolu Uzaklıkları

Türkiye'nin her köşesinden karayolu ile ulaşılabilen Tokat, Ankara'ya 399 km, Samsun'a 232 km, Ordu'ya 233 km, Sivas'a 108 km, Yozgat'a 206 km, Amasya'ya 114 km ve İstanbul'a 785 km uzaklıkta bulunmaktadır. Doğu ve batı arasındaki ana ulaşım bağlantısını sağlayan uluslararası yol güzergâhı Tokat ilinin kuzeyinde Erbaa ve Reşadiye ilçelerinden geçmektedir. Bu yol ilin Avrupa, Kafkasya ve Ortadoğu uluslararası yol ağlarına bağlanmasını sağlamaktadır.

Kuzey Güney Aksları Yol Projeleri

Doğu Karadeniz ile Akdeniz'i birleştirecek 7 güzergâhtan biri olan "Ünye-Tokat-Adana" aksında üzerinde bulunan Ünye-Akkuş-Niksar bölünmüş karayolunun hayata geçirilmesi; Tokat ilinin erişilebilirlik imkânlarının artırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Harita 4: Kuzey Güney Aksları Yol Projeleri

Tokat İli Bölünmüş Yol Çalışmaları

2018 Yılı Yatırım Programında yer alan "Tokat-Niksar Bölünmüş Karayolu", "Alaca - Çekerek - Zile - Turhal Bölünmüş Karayolu" ve "Merzifon-Çorum Ayrımı ve Mecitözü – Amasya – Turhal Ayrımı Devlet Yolu"nun tamamlanması ile Tokat çevre illerle olan tüm karayolu bağlantılarını bölünmüş yollar ile sağlamasının yanı sıra, ilin ulaşım açısından daha avantajlı bir konuma sahip olacaktır.

Harita 5: Tokat Bölünmüş Yol Haritası

2023 Otoyol Projeleri

Karayolu ulaşımında en önemli proje ise 2023 yılında Yap İşlet Devret Modeli ile hayata geçirilecek 2. Grup Otoyol projeleri arasında yer alan ve toplam uzunluğu 1255 km olması planlanan “Gerede Merzifon Gürbulak Otoyol Projesi”nin ilimizden geçecek olmasıdır.

Harita 6: 2023 Otoyol Projeleri

5.2. DEMİRYOLU

Cumhuriyetin ilk yıllarında inşa edilen Sivas-Samsun Bölgesel ekspres hattında çalışan Devlet Demiryolu Yolu bağlantılı trenler yolcu ve yurt içi-yurt dışı yük taşımacılığında kullanılmaktadır.

Trenler; Yeşilyurt, Artova, Zile ve Turhal ilçelerinden yük ve yolcu alabilmektedir. Tokat demiryolu bağlantıları ile Ortadoğu, Karadeniz ve Akdeniz'e açılabilir. Demiryolu yük taşımacılığında en çok taşınan yükler; çimento ve mermerdir.

Harita 7: Türkiye Demiryolu Yenileme Haritası

YHGP, "Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması" stratejik amacı, "Bölgesel altyapının etkin bir mekansal organizasyon anlayışına uygun" önceliği, "Ulaşım Altyapısı'nın geliştirilmesi" tedbiri kapsamında demiryolu ulaşımı ile ilgili iki proje yer almıştır. Bu projeler, Tokat ile Turhal arasında, yerleşim yerleri için yapılan yeni nüfus projeksiyonlarını ve kentleşme, ekonomik gelişme önerilerini dikkate alarak ray otobüsü işletmeciliği projesi fizibilitesinin yenilenmesi ve Zile kentinin, ekonomik gelişme ve nüfus projeksiyonlarını dikkate alarak, demiryolu istasyonunun, yük taşımacılığına/kombine taşımacılığa uygun hale getirilerek 5 km içeri alınmasıdır.

Demiryolu Hatları Yenileme Çalışmaları

Bu hat önümüzdeki yıllarda devreye alınacak olan ve Tokat kent merkezine 60 km uzaklıkta bulunan Ankara-Sivas Yüksek Hızlı Tren hattı ile entegre edilecektir. Diğer yandan projelendirme çalışmaları devam eden Ankara-Kırıkkale-Çorum-Amasya-Samsun Yüksek Hızlı Tren Hattı'nda Turhal ilçesi bağlantısının da yer alması öngörülmektedir.

Diğer taraftan yaklaşık 42 km uzunluğundaki "Tokat-Turhal Yeni Demiryolu" etüt proje yapım işi çalışmasına 2018 yılı Şubat ayında başlamıştır. 15 ayda yapılması planlanan çalışma ile demiryolunun geçeceği güzergâh belirlenecek alt yapı üstyapı sinyalizasyon ve telekomünikasyon işlerinin kesin projeleri hazırlanacaktır.

Katılım Öncesi Mali Yardım Programı (IPA) kapsamında Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın Program Otoritesi olduğu Ulaştırma Operasyonel Programı ile ilimiz demiryolu ulaşımının standartlarının yükseltilmesine ilişkin bir proje çalışması yürütülmektedir. Mevcut hatların yenilenmesi çalışmaları kapsamında 2015 – 2018 döneminde Sivas -Samsun demiryolu hattı kapatılarak çalışmalar gerçekleştirilecektir. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Avrupa Birliği Yatırımları Genel Müdürlüğü'nün Samsun-Kalın Demiryolu Hattının Modernizasyon (SAKA) Projesi Yapım İşi İhalesi 20.01.2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Proje Kapsamında mevcut hat, altyapısı ile beraber (60e1 ve B70 Tipi)travers kullanılarak yeniden inşa edilecektir. Yapım süresi 30 ay sürecek hatta ayrıca (ERTMS ETCS seviye 1) sinyalizasyon sistemi kurulacaktır. Söz konusu demiryolu hattı 28.09.2015 tarihinde trafiğe kapatılmıştır. Çalışmalar sürmektedir.

5.3. HAVAYOLU

Tokat kent merkezine 20 km uzaklıkta olan Tokat Havaalanı iç ve dış hat uçuş imkânı sunulabilecek altyapıya sahiptir. Mevcut pist uzunluğu ve yönü sebebiyle büyük jet uçaklarının iniş yapamamasından dolayı, ilde pist yönünün değiştirilerek yeni bir havaalanı yapılması için 2015 yılında başlatılan çalışmalar sonuç vererek 2017 yılı yatırım programına alınmıştır. Toplam 185 Milyon bütçeye sahip olan Tokat Yeni Havalimanı 2020 yılında tamamlanacaktır.

Havayolu ulaşımında tercih edilebilecek, Tokat kent merkezine yakın diğer havaalanları ise 100 km uzaklıkta olan Sivas Havaalanı, 114 km uzaklıkta olan Amasya-Merzifon Havaalanı ve 240 km uzaklıkta olan Samsun-Çarşamba Havaalanı'dır.

YHGP, "Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması" stratejik amacı, "Bölgesel altyapının etkin bir mekansal organizasyon anlayışına uygun" önceliği, "Ulaşım Altyapısı'nın geliştirilmesi" tedbiri kapsamında havayolu ulaşımı ile ilgili Tokat Havaalanı pist ve altyapı teknik eksikliklerinin tamamlanması ve bölgesel taşımacılığın geliştirilmesi projesi yer almıştır.

Tokat Yeni Havalimanı yapımına yönelik üstyapı ve altyapı ihaleleri süreci tamamlanmış olup altyapı ihalesinin 18.07.2018 tarihinde yer teslimi yapılmıştır. Üstyapı ihalesinin yer teslimi ise 31.07.2018 tarihinde yapılmıştır. Havalimanı toplam 2173 dönüm arazi üzerine inşa edilecektir. Tokat Yeni Havalimanı Altyapı (PAT Sahaları) ve Üstyapı Tesislerinin yapımı işi proje bedeli **236.000.000 TL** olup, projenin tamamlanma süresi **700 takvim** günüdür.

- **Tokat Yeni Havalimanı Altyapısı Yapımı İşi kapsamında;**
 - 2700x45 metre Pist (banketle birlikte 60 metre)
 - 240x120 metre Apron (4 uçak park kapasiteli)
 - 260x24 metre Taksi yolu
 - Yaklaşık 10.000 metre çevre güvenlik yolu, tel örgüsü ve aydınlatması işleri ile diğer işler yapılacaktır.
- **Tokat Yeni Havalimanı Üstyapı Tesisleri Yapımı İşi kapsamında ise;**
 - 16.119 m² iç ve dış hatlar terminal binası
 - 2289 m² kule ve teknik blok

- 2032 m² itfaiye binası
- 2556 m² garaj binası
- Nizamiye binaları yapılacaktır.

Şekil 1: Tokat Yeni Havaalanı Yeri Havadan Görünüm

Şekil 2: Tokat Yeni Havaalanı Projesi

6. NÜFUS

2018 ADNKS sonuçlarına göre Tokat, 81 il arasında en fazla nüfusa sahip 34 üncü il konumunda olup bu değerle (612.646) ülke nüfusunun yaklaşık binde 7,47'sini barındırmaktadır. 2017 yılında 602.086 olan Nüfus 2018 yılında 10.560 kişi artmıştır.

Tablo 5: Tokat 2018 Yılı Nüfus Tablosu

	Tokat	Türkiye	Tokat'ın Türkiye İçindeki Sırası
Nüfus	612.646	82.003.882	34
Nüfus Yoğunluğu	62 kişi/ km ²	107 kişi/ km ²	43
Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3,3	3,4	41
Şehir Nüfusu	386.219 / % 63	75.666.497 / % 92	39 / 55
Belde – Köy Nüfusu	226.427 / % 37	6.337.385 / % 8	5 / 24
15-64 Yaş Grubu Nüfus	411.104 / %67,1	55.633.349 / %67,8	34 / 47
15-24 Yaş Grubu Genç Nüfus	100.034 / %16,3	12.971.396 / %15,8	38 / 39

Kaynak: TÜİK,2018

TÜİK verilerine göre Tokat il nüfusu 2007-2018 yılları arasında, 620.722'den 612.646'ya yükselmiştir.

Tablo 6: Tokat İli 2000-2018 Nüfus Değişimi Tablosu

	2003	2006	2009	2012	2015	2017	2018
Nüfus	639.371	636.715	624.439	613.990	593.990	602.086	612.646

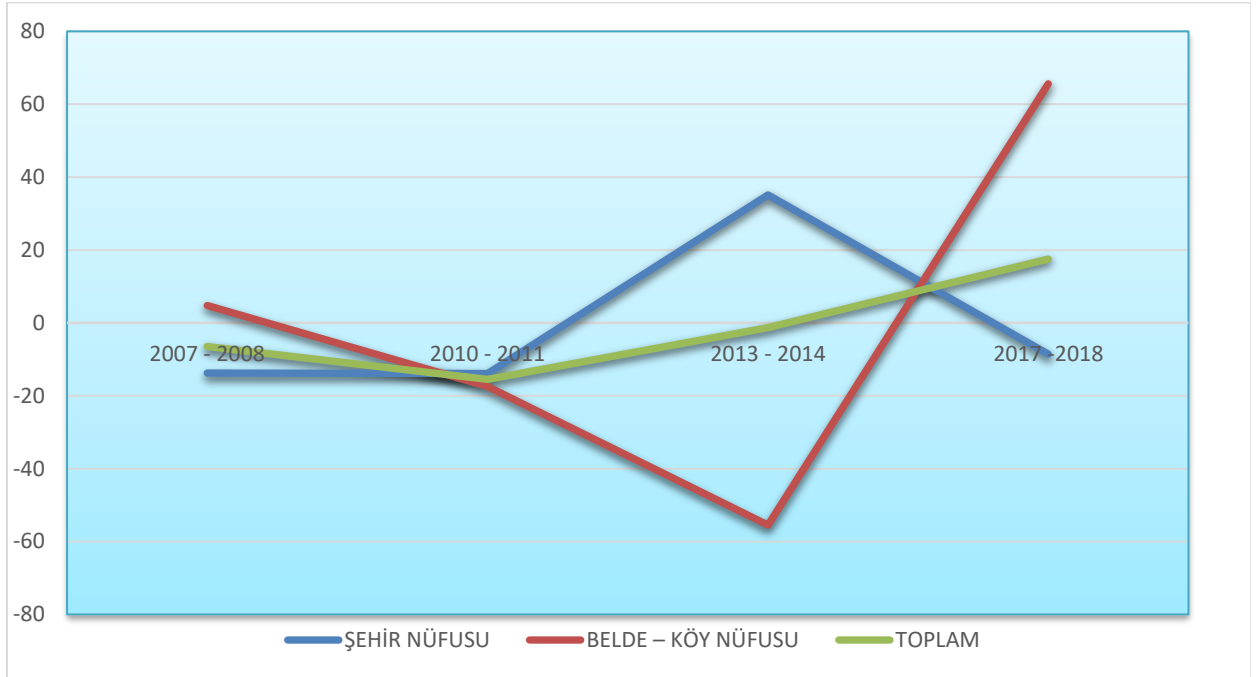
Kaynak: TÜİK,2018

Tablo 7: Tokat İli Nüfus Artış Hızı (%)

	2007 - 2008	2010 - 2011	2013 - 2014	2017 -2018
Şehir Nüfusu	-13,8	-13,9	35,1	-8,6
Belde – Köy Nüfusu	4,8	-17,5	-55,5	65,6
Toplam	-6,5	-15,5	-1,3	17,5

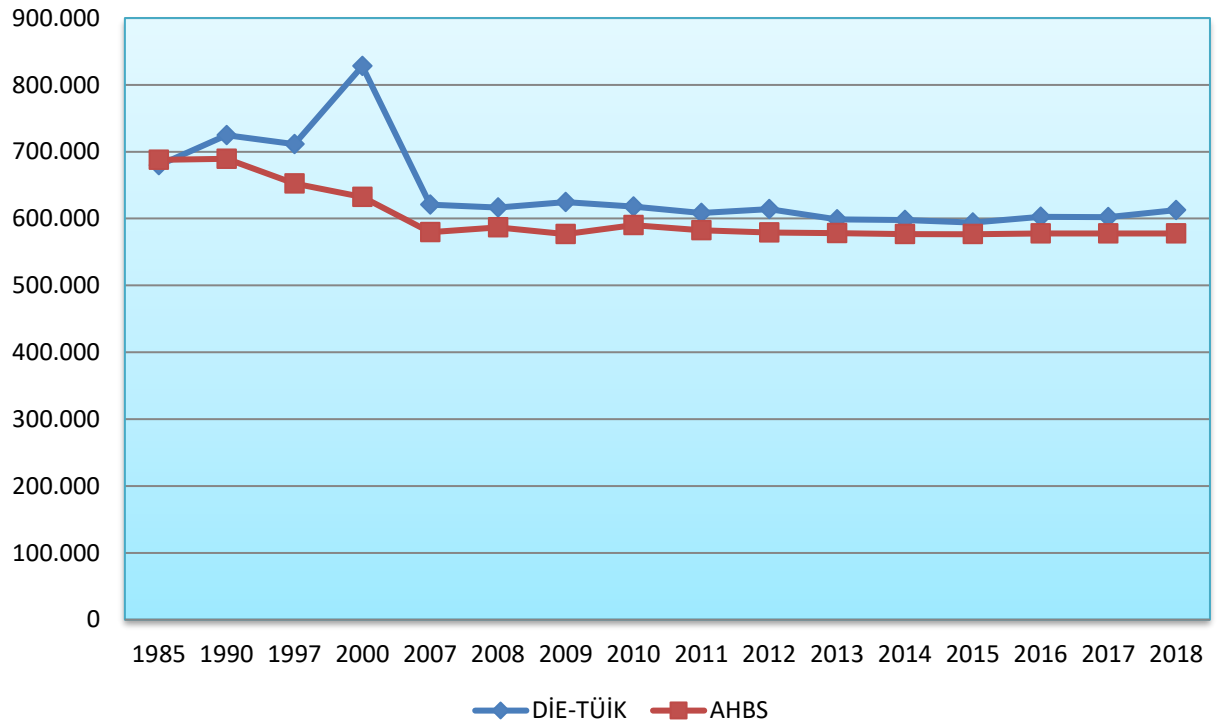
Kaynak: TÜİK,2018

Grafik 1: Tokat İli Nüfus Artış Hızı Grafiği (%)

Kaynak: TÜİK,2018

Grafik 2: 1985 - 2018 Yılları Tokat Nüfusu

Kaynak: TÜİK,2018

Tokat il nüfusu 1985-2018 yılları arasında, TÜİK verilerine göre % 9,85 oranında; Sağlık Bakanlığı verilerine göre ise % 16,16 oranında azalmıştır. Sağlık Bakanlığı verileri göz önüne alındığında 2000 yılından öncesi ve sonrası ani nüfus artış ve azalışlarının gerçeği yansıtmadığı görülmektedir. 2007-2016 yılları arasında nüfus TÜİK verilerine göre % 1, Sağlık Bakanlığı verilerine göre ise % 0,34 oranında azalmıştır.

2018 yılı TÜİK verilerine göre nüfusun % 80,6'sı Merkez, Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile ilçelerinde yaşamaktadır. Nüfusu en fazla olan ilçeler; Merkez (%31), Erbaa (% 15,3), Turhal (% 13,6), Niksar (% 10,7) ve Zile (% 9,7)'dir. İlin 5 ilçesinin (Pazar, Yeşilyurt, Artova, Sulusaray ve Başçıftlık) her birinin nüfusu 20.000'in altındadır. Nüfusu en az olan ilçe ise Sulusaray (% 1,4)'dür.

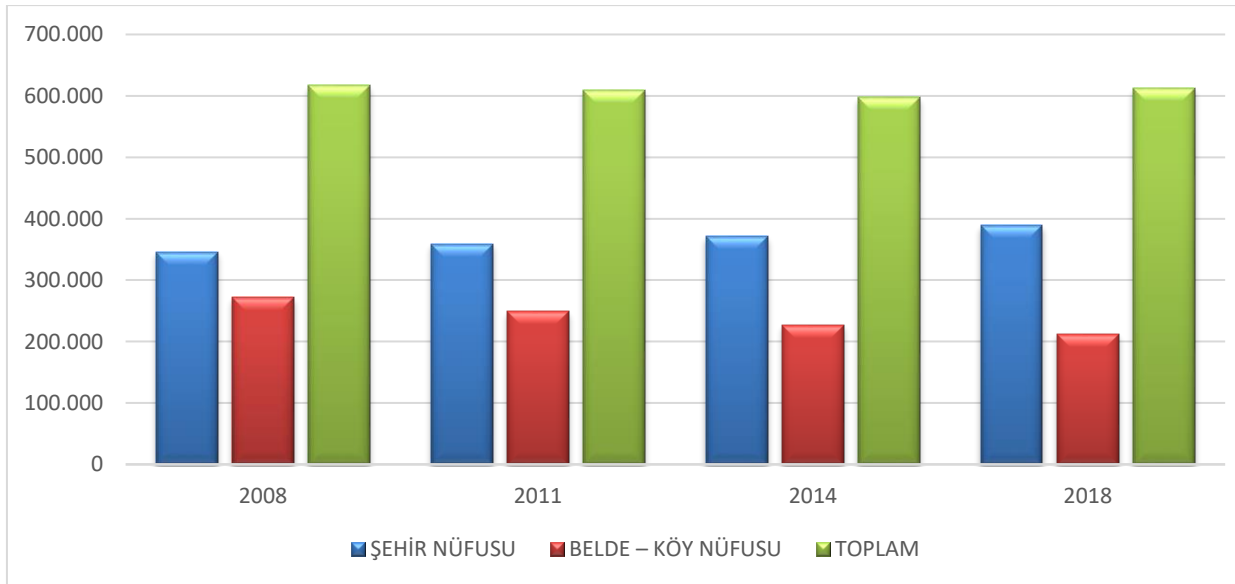
2018 yılı ADNKS nüfus sayımı sonuçlarına göre toplam nüfusunun % 64'ü kentsel alanlarda, % 36'sı kırsal alanlarda yaşayan ilde son bir yılda kentsel alan nüfusu % 61 oranında artarken; kırsal alan nüfusu ise %1,3 oranında azalmıştır. 2017 – 2018 döneminde yıllık il nüfus artış hızı % 17,5 olarak gerçekleşmiştir. Merkez ilçe toplam nüfusu 201.294 kişidir. Merkez ilçe kentsel alan nüfusu çevresindeki kırsal alandan aldığı göç ile artmaktadır. Merkez ilçe sahip olduğu eğitim, sağlık ve ticaret fonksiyonları ile hem yakın çevresindeki kırsal alan için hem de ilçeleri için önemli bir çekim noktasıdır.

Tablo 8 : Tokat İli Şehir ve Köy Nüfusu Değişimi Tablosu

	2008	2011	2014	2018
Şehir Nüfusu	346.058	358.872	370.709	389.603
Belde – Köy Nüfusu	271.100	249.427	227.211	212.483
Toplam	617.158	608.299	597.920	612.646

Kaynak: TÜİK, 2018

Grafik 3: Tokat İli Şehir ve Köy Nüfusu Değişimi Grafiği

Kaynak: TÜİK, 2018

6.1. İLÇELERE GÖRE NÜFUS

Tablo 9: Tokat İlçe Nüfuslarının Yıllara Göre Değişimi (2008-2018)

İlçeler	2008	2011	2014	2017	2018
Almus	29.136	27.989	26.589	27.370	28.413
Artova	10.770	9.805	9.106	8.503	8.744
Başçıftlık	5.610	6.290	9.399	9.096	7.058
Erbaa	96.059	97.365	91.873	93.555	95.361
Merkez	176.564	182.371	185.626	196.386	201.294

Niksar	64.076	62.791	64.254	64.193	64.119
Pazar	15.261	14.948	14.117	13.570	14.335
Reşadiye	42.952	39.457	38.870	37.729	41.178
Sulusaray	9.863	8.914	7.835	7.576	7.401
Turhal	87.826	85.391	81.813	79.844	79.916
Yeşilyurt	11.817	11.359	10.291	9.133	9.154
Zile	67.224	61.619	58.147	55.131	55.673
Toplam	617.158	608.299	597.920	602.086	612.646

Kaynak: TÜİK, 2018

Önemli bir tarım şehri olan Tokat'ta 2012-2017 yılı döneminde kentleşme oranı, Türkiye ortalamalarının altında kalmasına rağmen sürekli bir artış gösterme eğilimindedir.

Tablo 10: 2018 Yılı Tokat İli İlçelere Göre Nüfus ve Nüfus Yoğunluğu

İlçeler	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Belde-Köy Nüfusu	Nüfus Yoğunluğu
Almus	28.413	4.806	23.607	30,8
Artova	8.744	4.435	4.309	23,8
Başçiftlik	7.058	4.202	2.856	39,5
Erbaa	95.361	65.111	30.250	82,8
Merkez	201.294	154.495	46.799	102,2
Niksar	64.119	33.610	30.509	69,9
Pazar	14.335	4.826	9.509	63,1
Reşadiye	41.178	9.130	32.048	30,2
Sulusaray	7.401	4.733	26.68	27,3
Turhal	79.916	61.973	17.943	78,2
Yeşilyurt	9.154	5.730	34.24	45,7
Zile	55.673	33.168	22.505	35,4
Toplam	612.646	386.219	226.427	60,46

Kaynak: TÜİK, 2018

2019 yılı TÜİK verilerine göre Tokat il nüfusuna kayıtlı 1.319.498 kişiden 535.710 kişisi Tokat'ta 468.855 kişisi İstanbul'da; 71.303 kişisi Ankara'da, 42.390 kişisi İzmir'de, 38.849 kişisi Kocaeli'nde, 29.660 kişisi ise Tekirdağ'da ikamet etmektedir.

Tablo 11: Tokat İli İlçe Nüfuslarının Toplam Nüfus İçindeki Payının Yıllara Göre Değişimi (%)

İlçeler	2008	2011	2014	2017	2018
Almus	4,72	4,6	4,45	4,55	4,64
Artova	1,75	1,61	1,52	1,41	1,43
Başçiftlik	0,91	1,03	1,57	1,51	1,15
Erbaa	15,56	16,01	15,37	15,54	15,57
Merkez	28,61	29,98	31,05	32,62	32,86
Niksar	10,38	10,32	10,75	10,66	10,47
Pazar	2,47	2,46	2,36	2,25	2,34

Reşadiye	6,96	6,49	6,5	6,27	6,72
Sulusaray	1,6	1,47	1,31	1,26	1,21
Turhal	14,23	14,04	13,68	13,26	13,04
Yeşilyurt	1,91	1,87	1,72	1,52	1,49
Zile	10,89	10,13	9,72	9,16	9,09

Kaynak: TÜİK, 2018

Tablo 12: Tokat İl Nüfusuna Kayıtlı Kişilerin İkamet Edilen illere Dağılımı

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tokat	563.257	562.385	550.703	546.691	550.550	535.641	531.904	523.338	527.191	523.487	535.710
İstanbul	402.913	408.738	426.246	436.355	436.213	455.817	462.852	472.511	473.252	475.809	468.855
Ankara	56.352	58.212	60.782	62.241	63.159	64.619	66.655	68.425	69.234	71.239	71.303
İzmir	34.952	35.962	37.107	37.078	37.621	38.581	39.399	39.928	40.666	41.770	42.390
Kocaeli	26.268	27.235	28.682	29.814	30.614	32.318	33.736	35.709	37.279	38.753	38.849
Tekirdağ	15.509	16.606	17.641	18.776	19.808	21.029	22.986	24.746	26.554	28.698	29.660
Bursa	16.802	17.331	18.002	18.750	19.270	19.945	20.398	21.151	21.668	22.289	22.827

Kaynak: TÜİK, 2018

İlin net göç hızı 2010 yılında binde -24,88 iken, 2018 yılında binde 8,30 olarak gerçekleşmiştir.

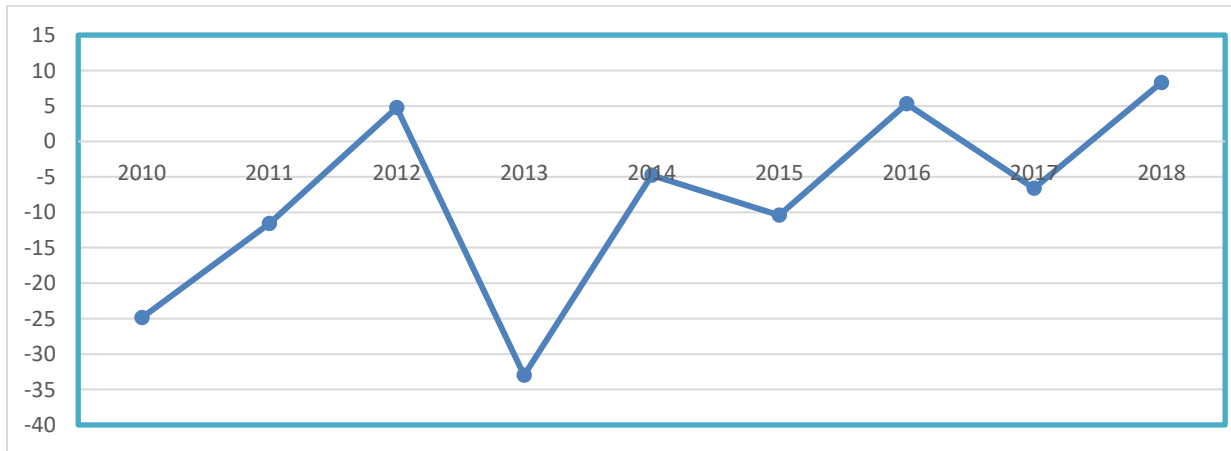
Tablo 13: Tokat Net Göç Hızı Yıllara Göre Dağılımı

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Net Göç Hızı (Binde)	-24,88	-11,6	4,76	-32,99	-4,75	-10,42	5,31	-6,64	8,30

Kaynak: TÜİK, 2018

Tokat ilinden bölge dışındaki iş, eğitim ve sosyal olanakların daha gelişmiş olduğu illere doğru göç yaşanmaktadır. 2010-2018 yılları arasında İstanbul, Ankara, Tekirdağ, Samsun ve Kocaeli illeri en çok göç verilen iller olmuştur.

Grafik 4: Tokat İli Net Göç Hızının Yıllara Göre Değişimi

Kaynak: TÜİK, 2018

Tablo 14: Tokat İlinden En Fazla Göç Verilen İller

	İstanbul	Ankara	Tekirdağ	Samsun	Kocaeli
--	----------	--------	----------	--------	---------

(2008-2009)	17.185	2.942	848	1.445	1098
(2009-2010)	17.185	2.942	848	1.445	1098
(2010-2011)	21.969	3.310	947	1.088	1.327
(2012-2013)	18.015	2.782	997	1.248	1.054
(2013-2014)	14.926	2.480	1.134	1.005	933
(2014-2015)	26.819	3.377	1.296	1.328	1.510
(2015-2016)	19.386	3.088	1.702	1.256	1.220
(2016-2017)	16.291	3.014	1.604	1.416	1.290
(2017-2018)	17.819	2.525	1.289	1.513	1.382

Kaynak: TÜİK,2018

TÜİK'in 2019-2025 dönemine ilişkin yaptığı nüfus projeksiyonu çalışmasına göre Tokat ilinin 2019 yılında nüfusunun 603.044 olacağı öngörülmüşken, 2019 yılında il nüfusu 612.646 kişi olmuş ve TÜİK nüfus tahminlerinin üzerinde gerçekleşmiştir. Nüfus yapısının bu eğilimin devam etmesi, önümüzdeki yıllardaki nüfus projeksiyonda tahmin edilen nüfusun üzerine çıkacağı şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 15: Tokat Nüfus Projeksiyonu

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nüfus Projeksiyonu	603 044	603 737	604 311	604 734	605 010	605 120	605 082

Kaynak: TÜİK,2018

7. EĞİTİM

7.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

İl genelinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ve bağlı olmayan (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı – Diyanet İşleri Başkanlığı) okul öncesi eğitim kurumlarında toplam 342 okuldaki 582 derslikte 10.473 öğrenci öğrenim görmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki toplam öğretmen sayısı ise 615'dir.

Tablo 16: Tokat Okul Öncesi Eğitim Kurumları ve İstatistikî Dağılımı

	Okul	Derslik	Öğretmen	Öğrenci
MEB'e Bağlı Kurumlar(Resmi)	294	420	487	9.041
MEB'e Bağlı Kurumlar (Özel)	13	60	39	509
MEB Dışı Kurumlar (Resmi)	29	73	58	711
MEB Dışı Kurumlar (Özel)	6	29	31	212
Toplam	342	582	615	10.473

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

Tablo 17: Tokat İli Son Beş Yıl Okul Öncesi Eğitim Verileri

Dönem	Okul	Şube	Derslik	Öğretmen	Öğrenci
2013-14	317	507	415	485	7.733
2014-15	325	566	396	510	10.886
2015-16	342	617	507	563	10.932
2016-17	333	613	564	612	11.070
2017-18	342	654	582	615	10.473

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

7.2. İLKOKUL / ORTAOKUL

2017-2018 Eğitim-Öğretim döneminde ildeki ilkokullarda 29.706 öğrenci toplam 308 okulda 2.161 derslikte öğrenim görmektedir. İlkokullardaki toplam öğretmen sayısı 2.161'dir. İldeki ortaokullarda 36.326 öğrenci toplam 194 okulda 1.628 derslikte öğrenim görmektedir. Ortaokullardaki toplam öğretmen sayısı 2.847'dir.

Tablo 18: İlkokul Okul, Şube, Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları

Dönem	Okul		Şube		Öğretmen		Derslik	
	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye
2013-14	95	195	15	22	15	19	18	29
2014-15	93	197	15	21	14	18	19	27
2015-16	96	202	15	21	14	18	17	25
2016-17	91	195	15	20	13	17	16	24

2017-18	96	204	15	21	13	17	17	24
---------	----	-----	----	----	----	----	----	----

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

Tablo 19: Ortaokul Okul, Şube, Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları

Dönem	Okul		Şube		Öğretmen		Derslik	
	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye
2013-14	195	304	23	27	14	18	18	29
2014-15	190	292	22	25	13	17	19	27
2015-16	177	281	21	24	12	15	17	25
2016-17	187	300	21	24	13	17	16	24
2017-18	182	288	21	24	12	16	17	24

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

Tablo 20: Tokat İli Son Beş Yıl İlkokul Verileri

Dönem	Okul	Şube	Derslik	Öğretmen	Öğrenci
2013-14	391	2.390	2.644	2.399	36.987
2014-15	373	2.285	2.340	2.495	34.809
2015-16	348	2.182	2.363	2.447	33.243
2016-17	331	2.030	2.330	2.311	29.986
2017-18	308	1.932	2.161	2.272	29.706

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

Tablo 21: Tokat Son Beş Yıl Ortaokul Verileri

Dönem	Okul	Şube	Derslik	Öğretmen	Öğrenci
2013-14	198	1.658	1.466	2.691	40.118
2014-15	190	1.635	1.388	2.695	38.195
2015-16	193	1.641	1.640	2.758	36.313
2016-17	195	1.765	1.718	2.830	37.590
2017-18	194	1.709	1.628	2.847	36.326

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

7.3. ORTAÖĞRETİM

İldeki ortaöğretim hizmetleri, 6 tanesi köylerde bulunmak üzere 112 okul tarafından verilmektedir. Bu okulların 64 tanesi mesleki ve teknik ortaöğretim kurumudur. 2017 yılı verilerine göre genel orta öğretim kurumlarında 20.100 öğrenci, mesleki eğitim kurumlarında 22.992 öğrenci, genel açık öğretim liselerinde 10.710 öğrenci, mesleki ve teknik liselerde ise 2.596 öğrenci öğrenim görmektedir. Genel orta öğretim kurumlarında toplam öğretmen sayısı 1.025 iken; mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki öğretmen sayısı 1.763'tür.

Genel orta öğretim kurumlarında 2006-2007 öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı 30 iken 2017-18 döneminde derslik başına düşen öğrenci sayısı 22'dir.

Tablo 22: Ortaöğretimde Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları

Dönem	Okul		Şube		Öğretmen		Derslik	
	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye	Tokat	Türkiye
2013-14	332	375	22	23	15	15	27	29
2014-15	406	466	21	21	14	14	24	28
2015-16	364	405	19	20	13	13	26	23
2016-17	410	316	24	25	13	13	24	22
2017-18	309	364	16	18	12	12	22	21

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

Tablo 23: Tokat Son Beş Yıl Ortaöğretim Verileri

Dönem	Okul	Şube	Derslik	Öğretmen	Öğrenci
2013-14	103	1.545	1.291	2.357	42.937
2014-15	85	1.638	1.293	2.431	45.194
2015-16	96	1.853	1.369	2.676	45.352
2016-17	109	2.047	1.568	2.788	44.637
2017-18	112	2.145	1.600	2.833	43.092

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2018

OKA 2013 Dezavantajlı Gruplara Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı kapsamında Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün başvuru sahibi "Yolları Açın Biz Geliyoruz" projesi uygulanmıştır. Proje kapsamında Tokat ve ilçelerindeki engellilerin toplumun bir parçası olması ve özellikle kamu hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması için bir araç alınarak, engellilere yönelik düzenlenmiştir. Bu araç ile engelli bireyler eğitim, sağlık ve spor faaliyetlerinden belli zaman aralıklarında yararlanmaktadır.

7.4. YÜKSEKÖĞRETİM

1992 yılında kurulan Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 11 fakülte, 4 enstitü, 8 yüksekokul ve 15 meslek yüksek okulu bulunmaktadır. 2017-2018 öğretim yılında toplam öğrenci sayısı 34.747'e ulaşan üniversitenin bünyesinde yaklaşık 1.067 idari, 1.228 akademik personel görev yapmaktadır. Üniversitede eğitim, fen-edebiyat, güzel sanatlar, iktisadi idari bilimler, mühendislik ve doğa bilimleri, tıp, diş hekimliği, hukuk, ziraat ilahiyat ve Sağlık Bilimleri fakülteleri bulunmaktadır. GOP Üniversitesi'nde ön lisans ve lisans düzeyinde okuyan toplam öğrenci sayısı 2003 yılında 8399 iken; 2018 yılında bu sayı 35.009'a ulaşmıştır.

Tablo 24: Tokat GOP Üniversitesi Öğretim Elemanı ve Öğrenci Sayıları

Yıl	Öğretim Elemanı	Öğrenci Sayısı
2000	389	6.542
2001	426	7.205
2002	457	8.036
2003	438	88.03

2004	479	99.73
2005	541	11.101
2006	566	12.009
2007	507	13.814
2008	766	15.412
2009	805	18.184
2010	809	18.795
2011	937	19.749
2012	999	21.706
2013	1.100	25.709
2014	1.158	28.710
2015	1.201	30.557
2016	1.228	33.662
2017	1.228	34.747
2018	1.308	35.009

Kaynak: Tokat GOP Üniversitesi, 2018

Tokat GOP Üniversitesi'ndeki kayıtlı tüm öğrencilerin % 71,3'ü (24.670) il merkezinde, %28,7'si (9.729) Erbaa, Turhal, Niksar, Almus, Reşadiye, Artova ve Pazar Meslek Yüksekokullarında öğrenim görmektedir. Üniversite öğrencileri kent ekonomisinde ticaret sektörüne önemli bir canlılık getirmektedir. Özellikle ilçelerde daha fazla öğrencinin gelmesi için yeni yüksekokulların açılması yönünde talepler bulunmaktadır.

Tokat kent merkezine 9 km uzaklıkta bulunan Taşlıçiftlik Kampüsü'ne ulaşım imkânlarının geliştirilmesi açısından, hafif raylı sistemle şehre bağlanması yönünde kamuoyunda talepler bulunmaktadır. Üniversite öğrencilerine yönelik, merkez ve ilçelerde yurt ve sosyal donatı alanlarının düzenlenmesi ile şehir önemli bir üniversite kenti olabilecektir.

YHGP, GOP Üniversitesi'ni sadece yüksek öğrenim veren bir kurum olarak ele almamıştır. GOP Üniversitesi'ni tarım ve sanayi sektörlerinin geliştirilmesi için önemli bir paydaş olarak ele almıştır.

7.5. MESLEKİ EĞİTİM

2017 yılında Çalışma ve İş Kurumu Tokat İl Müdürlüğü tarafından farklı meslek grubuna yönelik, 258 grupta 6.824 kişinin katıldığı işgücü yetiştirme kursları düzenlenmiştir. Kursları tamamlayan 490 kişi farklı kurumlarda istihdam edilmiştir.

YHGP "İnsan Kaynaklarının ve Toplumsal Yapının Geliştirilmesi" stratejik amacı, "Yoksullaşmaya, işsizliğe ve güvencesizliğe karşı kurumsal mekanizmaların geliştirilmesi" önceliği kapsamında "İstihdamın artırılması ve işsizlik oranının azaltılması tedbiri altında "Çalışma ve İş Kurumu Tokat İl Müdürlüğü ile mesleki ve teknik liseler arasında ağ kurulması" ve "Çalışma ve İş Kurumu Tokat İl Müdürlüğü'nün genç üniversite, yüksekokul ve lise mezunlarına bilgi-iletişim teknolojileri mesleklerinde sertifikalı eğitim programları düzenlenmesi" projeleri yer almaktadır.

7.5.1. ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI MESLEKİ EĞİTİM FAALİYETLERİ

Mesleki Eğitime Yönelik Ajans Mali Destek Programları

OKA 2011 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programında, Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün başvuru sahibi olduğu "Tokat'taki Mesleki Eğitimin Durum ve İhtiyaç Analizi" çalışmasına destek verilmiştir.

TR83 Bölgesinde faaliyet gösteren Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı kuruluşundan bugüne kadar Tokat ilinin kalkınmasına özellikle önem vermiştir. Turizm ve sanayi yatırımlarının yanı sıra beşeri sermayeye yönelik eğitim yatırımlarına önemli katkılarda bulunmuştur ve çeşitli teknik desteklerle kamu kurumlarındaki personel kalitesinin geliştirilmesine yönelik proje ve programlara, öğrencilere yönelik programlarla istihdama olumlu katkılarda bulunacak projelere teknik destek sağlamış ve sağlamaya devam etmektedir. Belediyeler, kaymakamlıklar, müdürlükler ve vakıflar gibi çok geniş bir paydaş tabanı ile değişik ve çeşitli kapsamlarda bu teknik destekler uygulamaya konulmuştur.

Diğer yandan OKA, Tokat ilinde mesleki eğitimle ilgili 2 Mali Destek Programı aracılığıyla 16 projeye destek vermiştir. Tamamlanma sürecinde olan OKA 2011 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Mali Destek Programı'nda (İKG) 8 proje desteklenirken, OKA 2013 Sosyal İçerme Mali Destek Programında 8 projeye destek verilmiştir.

OKA 2011 İKG Programı kapsamında, TR83 Bölgesi'nde kadın, genç, engelli ve kırsal alanda yaşayan nüfusa yönelik olarak insan kaynaklarının geliştirilmesi, işgücü niteliğinin artırılarak istihdam edilebilirliğinin önündeki engellerin kaldırılmasına ve işsizlik oranının azaltılmasına yönelik faaliyetlerin desteklenmesi amaçlanmıştır. Tokat ilinden 29 adet proje başvurusu yapılan programa, TR83 bölgesinden yapılan başvuru sayısı ise 117 adettir. Programın sonuçları 2012 Şubat ayında açıklanmıştır. Program kapsamında bölgede başarılı olan 30 proje arasında Tokat ilinde Merkez, Niksar, Reşadiye ve Yeşilyurt ilçelerinde uygulanmakta olan 8 proje yer almıştır. Projelerin toplam bütçe büyüklüğü 673.876,93 TL'dir.

Tablo 25: 2011 İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Mali Destek Programında Tokat İli Projeleri

Kurum	Proje Adı	İlçe
Yeşilyurt Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı	Orta Asya'dan Orta Karadeniz'e Kadınları Buluşturan Halı İlmeği	Yeşilyurt
Serenli Belediyesi	Organik Gıda Üretimi Projesi	Niksar
Niksar Kaymakamlığı	Bize Engel Olmayın	Niksar
Hatıpli Belediyesi	Sadece Beyaz	Başçıftlık
Niksar Belediyesi	Üreten Ahşap Eller Projesi	Niksar
TÜMSİAD Tokat Şubesi	Dış Ticaret Eleman Yetiştirme Kursu	Merkez
Reşadiye Esnaf Sanatkârlar Kredi Ve Kefalet Kooperatifi	Gümüş Eller Projesi	Reşadiye
Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü	Genç Turizmcilerin Mesleki Gelişimi Ve Sektöre Entegrasyonu	Merkez

Kaynak: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2018

OKA Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal İçerme Mali Destek Programına TR 83 Bölgesinden yapılan 78 adet proje başvurusu arasında Tokat ilinden 24 adet proje yer almış, bu rakamla Tokat bölgemizde programa en çok proje sunan il olmuştur. 30 Nisan 2013 tarihinde açıklanan proje sonuçlarına göre TR83 bölgesinde uygulanacak 28 proje arasında, 7 adet projesi ile Tokat bölgenin en başarılı ikinci ili olmuştur. Projelerin toplam bütçe büyüklüğü 655 bin TL, toplam ajans destek tutarı ise 523 bin TL'dir.

Tablo 26: 2013 Dezavantajlı Gruplara Yönelik Sosyal İçerme Mali Destek Programında Tokat İli Projeleri

Kurum	Proje Adı	İlçe
Zile Kaymakamlığı	Değişen Hayatlar Gelişen Zile	Zile
Almus Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı	Çocuklar Oyuncak, Kadınlar Meslek Sahibi Oluyor	Almus
Başçiftlik Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı	Yaşlı Ve Hasta/Engelli Bakıcılık Eğitimi	Başçiftlik
Nebişeyh Belediye Başkanlığı	Altın Eller	Reşadiye
Başçiftlik Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı	Başçiftlik Kadın Toplum Merkezi	Başçiftlik
Tokat İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü	Kadınlarımız Üretiyor, Tokat'ımız Gelişiyor	Merkez
TÜMSİAD Tokat Şubesi	İş'te Kadınlar	Merkez

Kaynak: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2018

7.5.2. MESLEKİ EĞİTİME YÖNELİK AJANS TEKNİK DESTEK PROGRAMLARI

İstihdam oranının artırılması, iş verimliliğinin ve personel kalitesinin artırılması amacıyla Orta Karadeniz Kalkınma ajansı çeşitli teknik destek programlarını desteklemiştir ve desteklemektedir. 2012-2017 Teknik Destek Programı kapsamında desteklenen 52 Eğitim programında 2.302 kamu çalışanı, öğrenci kendisini geliştirme ve yetiştirme imkânı bulmuş personel bilgi düzeyi ve kalitesi artırılmış, istihdama olumlu katkılarda bulunulmuştur.

Tablo 27: 2012-2018 OKA Tokat Teknik Destek Programları

Sıra	Yararlanıcı	Proje Adı	Yıl	Yararlanıcı İlçe	Gerçekleşen Destek Miktarı
1	Tokat Halk Sağlığı Müdürlüğü	Hasta Ve Hasta Yakınlarıyla Etkili İletişim	2012	Merkez	9.440,00
2	Turhal Teknik Ve Endüstri Meslek Lisesi	Teknik Öğretmenlere Yönelik Solidworks Eğitimi	2012	Turhal	8.307,20
3	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Kurumsal İstatistik Analiz Kapasitesinin Geliştirilmesi Eğitimi(SPSS)	2012	Merkez	5.000,00
4	Turhal Belediye Başkanlığı	Kurumsal Gelişim İçin Çalışan Güvenliği Ve Sağlığı Eğitimi	2012	Turhal	3.186,00
5	Tokat İl Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü	NETCAD Eğitim Projesi	2012	Merkez	8.000,00
6	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Kurumsal Stratejik Plan Hazırlama Eğitimi	2012	Merkez	0,00
7	Çevreli Belediye Başkanlığı	Etkin Bir Belediye İçin Halkla İlişkiler Eğitimi	2013	Almus	0,00
8	Tokat Valiliği Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı	Proje Yazma Ve Yürütme Eğitimi	2013	Merkez	0,00
9	Tokat İl Gıda Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü	Toplam Kalitede Kişisel Gelişim İle Kurumsal Kapasite Artırımı	2013	Merkez	0,00
10	Tokat İl Özel İdaresi	NETCAD Eğitimi	2013	Merkez	11.999,89
11	Yeşilyurt Kaymakamlığı	Proje Döngüsü Eğitimi	2013	Yeşilyurt	0,00
12	Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğü	Montessori Formatör Eğitimi	2013	Merkez	9.345,60
13	Tokat Emniyet Müdürlüğü	Proje Hazırlama Eğitimi	2013	Merkez	0,00
14	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Çalışanların Kurumsal İtibar Sürecine Katılmalarında İçsel İletişimin Rolü Eğitimi	2013	Merkez	5.074,00
15	Erbaa Rehberlik Merkezi	Çocuk Değerlendirme Testleri Eğitimi	2013	Erbaa	10.502,00

16	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Doğuma Hazırlık Eğitici Eğitimi	2013	Merkez	9.072,00
17	Almus İlçe Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü	Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi	2013	Almus	0,00
18	Tokat Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü	NEDCAD Eğitimi Projesi	2013	Merkez	10.399,91
19	Tokat Çalışma Ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	İş Ve Meslek Danışmanlarına Yönelik İşaret Dili Eğitimi	2013	Merkez	1.475,00
20	Tokat Gençlik Hizmetleri Ve Spor İl Müdürlüğü	Gençlik Ve Spor Projelendiriliyor	2014	Merkez	0,00
21	Tokat 75. Yıl Zübeyde Hanım Anaokulu	Montessori Formatörlük Sertifika Eğitimi	2014	Merkez	14.726,40
22	Tokat Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakfı	Sosyal Yardım Ve İnceleme Görevlilerine Yönelik İşaret Dili Eğitimi	2014	Merkez	2.124,00
23	Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Eğitimde Ölçme Değerlendirme Formatör Eğitimi	2014	Merkez	5.654,56
24	Sulusaray Kaymakamlığı	Uygulamalı Proje Döngüsü Yönetimi	2014	Sulusaray	0,00
25	Erbaa Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	Oyun Terapisi Eğitimi	2014	Erbaa	12.508,00
26	Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Katılımcılık ve Moderasyon Eğitimi	2015	Merkez	0,00
27	Tokat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü	Stratejik Plan Hazırlama Eğitimi	2015	Merkez	0,00
28	Erbaa Belediyesi	Proje Hazırlama Ve Proje Yönetimi Eğitimi	2015	Erbaa	0,00
29	Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Yaratıcı Drama Formatörü Yetiştirme Eğitimi	2015	Merkez	9.072,00
30	Turhal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Sınıf Ortamında Etkili İletişim Tekniklerinin Kullanılması ve Risk Grubu Öğrencilere Yaklaşım	2015	Turhal	4.956,00
31	Tokat Rehberlik Ve Araştırma Merkezi	Öğrenci Koçluğu Formatör Yetiştirme Kursu	2015	Merkez	8.496,00
32	Tokat Valiliği	Sosyal Girişimcilikle Tokat Vizyonuna Katkı	2015	Merkez	0,00
33	Tokat Bilim ve Sanat Merkezi	BİLSEM Öğretmenlerine Etkin Danışmanlık Eğitimi	2015	Merkez	10.689,00
34	Pazar Kaymakamlığı	Pazar Proje Bekliyor	2015	Pazar	0,00
35	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Kamuda Etik Davranış İlkeleri Eğitimi	2015	Merkez	0,00
36	23 Nisan Ulusal Egemenlik Anaokulu	ORFF SCHULWERK Eğitimi	2015	Merkez	9.720,00
37	Erbaa Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	Zeka Oyunları Eğitimi	2016	Erbaa	5.500,00
38	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Kurumumuzda AUTOCAD Eğitimi	2016	Merkez	5.900,00 TL
39	Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Tokat'ta Problem Çözen Nesiller İçin Proje Danışmanlığı	2016	Merkez	12.632,00
40	Mehmet Akif Görme Engelliler Ortaokulu	Dil ve Konuşma Bozukluğu Eğitimi	2017	Merkez	6.490,00
41	75. Yıl Zübeyde Hanım Anaokulu	Oyun Terapisi Eğitimi	2017	Merkez	5.251,00
42	Erbaa Rehberlik Ve Araştırma Merkezi	Kısa Süreli Çözüm Odaklı Psikolojik Danışma Eğitimi	2017	Erbaa	2.947,64
43	Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Tokat STEM Liderlerini Yetiştiriyor	2017	Merkez	14.071,5
44	Tokat İl Sağlık Müdürlüğü	Etkili Eğitim Verme Teknikleri	2017	Merkez	3.450,00
45	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü	Kültürel Varlıkları Koruma ve Onarma	2017	Zile, Merkez	14.750,00
46	Tokat Bilim Ve Sanat Merkezi	BİLSEM Öğretmenlerine Robotik ve 3D Yazıcı ile Modelleme Eğitimi	2017	Merkez	4.978,02

47	Yeşilyurt İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	Alıyoruz NETCADI Üretiyoruz Projeleri	2017	Yeşilyurt	15.000,00
48	Erbaa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	STEM Öğretmen Eğitimi	2017	Erbaa	5.888,20
49	Artova İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Artova'dan Avrupa'ya Açılan Kapı: "Erasmus+ Proje Yazma Eğitimi"	2017	Artova	6.726,00
50	Tokat Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	AB Proje Hazırlama ve PCM Eğitimi	2017	Merkez	0,00
51	Erbaa İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Kodlama, Robotik ve 3D Yazıcılar ile Modelleme Eğitimi	2018	Erbaa	1,00
52	Tokat Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	Bilişsel Davranışçı Terapi Eğitimi	2018	Merkez	12.704,64
53	Tokat Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü	Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi Müdürlüğü Personelinin Mesleki Gelişimlerinin Desteklenmesi	2018	Merkez	14.160,00
54	Tokat Teknopark A.Ş.	KOBİ MENTÖRLÜĞÜ EĞİTİMİ: 1. Stratejik Teknoloji ve Ürün Yönetimi	2018	Merkez	15.000,00
55	Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	UNESCO Dünya Doğal Mirası Listesi Yolunda Balıca Mağarası	2018	Merkez	15.000,00
56	Tokat Olgunlaşma Enstitüsü	Moda Tasarımı Eğitimi	2018	Merkez	9.000,00
57	Tokat Bilim Ve Sanat Merkezi	Sanal Gerçeklik Eğitici Eğitimi Kursu	2018	Merkez	15.000,00
TOPLAM					354.197,56

Kaynak: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, 2018

8. SAĞLIK

Sağlık Bakanlığı, GOP Üniversitesi ve özel sektöre ait, 15 adet yataklı tedavi kurumunda 2.190 yatak kapasitesi ile sağlık hizmeti verilmektedir. 2014 yılı Mart ayında Tokat Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, 2015 yılı Mart ayında ise 20 üniteli Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi hizmet vermeye başlamıştır.

YHGP’de bölgede sağlık hizmetleri altyapısının geliştirilmesinin yanında sağlık kuruluşlarının verimliliğinin artırılması ve hasta memnuniyetinin esas alınması projelerinin desteklenmesine vurgu yapılmıştır. OKA 2012 Teknik Destek Programı kapsamında Tokat Halk Sağlığı Müdürlüğü’nün başvuru sahibi olduğu “Hasta ve Hasta Yakınlarıyla Etkili İletişim” projesine; Tokat Sağlık Müdürlüğü’nün başvuru sahibi olduğu “Kurumsal İstatistik Analiz Kapasitesinin Geliştirilmesi Eğitimi” ve “Kurumsal Stratejik Plan Hazırlama Eğitimi” projelerine bu kapsamda destek verilmiştir. Hasta ve Hasta Yakınlarıyla Etkili İletişim eğitimindeki toplam katılımcı sayısı 401’dir.

Tablo 28: Tokat Hastane Bilgisi

Hastane Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
Üniversite Hastanesi	1	601
Devlet Hastaneleri	8	1.493
Entegre İlçe Hastanesi	5	57
Özel Hastane	1	49
Toplam	15	2.200

Kaynak: Tokat İl Sağlık Müdürlüğü, 2018

Tablo 29: Sağlık Personeli Başına Düşen Nüfus

Sağlık Personeli	Kişi Sayısı (2012)	Kişi Sayısı (2017)
Uzman Hekim Başına	1.474	1.451
Pratisyen Hekim Başına	1.947	1.589
Ebe Başına	1.160	1.174
Hemşire Başına	524	419

Kaynak: Tokat İl Sağlık Müdürlüğü, 2018

İlde uzman hekim başına düşen nüfus sayısı 1.470 kişi, pratisyen hekime düşen nüfus 1.843 kişidir. Ebe başına düşen nüfus 1.126 hemşire başına düşen nüfus ise 445 kişidir.

Tablo 30: İl Geneli Yüz Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı

	Sağlık Bakanlığı	Özel	Üniversite	Toplam
2002	198	0	10	208
2012	232	8	48	288
2017	257	8	100	365

Kaynak: Tokat İl Sağlık Müdürlüğü, 2018

İlde uzman hekim başına düşen nüfus sayısı 1.451 kişi, pratisyen hekime düşen nüfus 1.589 kişidir. Ebe başına düşen nüfus 1.174 hemşire başına düşen nüfus ise 419 kişidir. İl genelinde yüz bin kişi başına düşen hastane yatak sayısı 2002 yılında 208 iken %75 artarak 365 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 31: Tokat Temel Sağlık Göstergeleri

Yıl	Uzman Hekim Sayısı	Toplam Hastane Yatak Sayısı	Sağlık Bakanlığı / Toplam Kurum Sayısı	Yüz Bin Kişi Başına Toplam Hastane Yatak Sayısı
2000	160	1.106	12	-
2001	175	1.223	12	-
2002	184	1.309	12	-
2003	245	1.424	12	-
2004	233	1.437	12	-
2005	290	1.441	12	-
2006	310	1.603	12	-
2007	316	1.755	13	283
2008	298	1.730	14	280
2009	313	1.721	13	276
2010	379	1.800	14	291
2011	371	1.773	12	291
2012	416	1.757	12	286
2013	419	1.907	13	319
2014	424	1.887	13	316
2015	422	1.857	14	312
2016	401	1.867	15	310
2017	415	2.200	15	365

Kaynak: Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2018

9. İKTİSADİ YAPI

Merkez, Erbaa, Niksar, Turhal ve Zile ilçelerinde ekonomik faaliyetlerin yoğun olması ilin çok merkezli bir şekilde gelişmesinde etkili olmuştur. Kırsal karakteri güçlü olan ilde Merkez ilçe sahip olduğu eğitim, sağlık ve ticaret fonksiyonları ile hem yakın çevresindeki kırsal alan için hem de ilçeleri için önemli bir çekim noktasıdır. Ekonomisinin yapı taşlarını tarım –hayvancılık ve sanayi sektörleri oluşturmaktadır.

9.1. İSTİHDAM YAPISI

TÜİK tarafından en son 2011 yılında yapılan Nüfus ve Konut Araştırmasına göre nüfusunun %49,1'i tarım sektöründe, %34,6'sı hizmetler sektöründe, %16,3'ünün ise sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Günümüzde de mevcut oranların geçerliliğini koruduğu tahmin edilmektedir. Tokat'ta yapılan üretimin ve istihdamın sektörel dağılımına baktığımızda tarımın payının nispi üstünlüğünü ön plana çıkarmaktadır. Bu yönüyle Tokat, TR83 bölgesi ortalamalarından kategorik olarak farklı bir görünüm sergilememektedir. Ancak tarımın il ekonomisi içerisindeki payı bölge ortalamasının biraz üzerindedir. TR83 ortalaması tarım, hizmetler ve sanayi sektörleri için sırasıyla %45,5; %37 ve %17,5 şeklinde sıralanmaktadır.

Tokat İli Girişim Sayıları ve Sektörel Dağılımı'na ilişkin aşağıdaki tabloda, 2013-2014 yılında toptan ticaret ve motorlu taşıt onarımı ildeki girişimlerin %38,6'sını, ulaştırma ve depolama hizmetleri %18,4'ünü, imalat sanayi sektörü ise ancak %10,5 oluşturmaktadır. Günümüzde bu oranların yaklaşık aynı kaldığı düşünülmektedir.

Tablo 32: Tokat İli Girişim Sayıları ve Sektörel Dağılımı

Yıl	Toptan ve perakende ticareti; motorlu kara taşıtları onarımı	Ulaştırma ve depolama	İmalat	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	İnşaat	Toplam
2013	8.523	3.890	2.241	2.024	1.167	21.499
2014	8.130	3.875	2.214	1.979	1.181	21.035

Kaynak: TÜİK, 2015

Tokat ilinde işgücüne katılım oranları ülke ortalamalarının üzerinde bir seyir izlemektedir. 2008 yılında %57,4 olan işgücüne katılım oranı 2013 yılında %49,9'a gerilemiştir

Tablo 33: Tokat İşgücüne Katılım

İşgücüne katılım oranı	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tokat	57,4	53,5	49,3	51	47,4	49,9
Türkiye	44,9	45,7	46,5	47,4	47,6	48,3

Kaynak: TÜİK, 2015

Tokat ilinde istihdam oranları 2008 - 2013 döneminde Türkiye ortalamasının üzerinde değerlere sahiptir. İstihdam oranının ülke ortalamalarının üzerinde çıkmasında tarım yoğun istihdam yapısının neden olduğunu söylemek mümkündür. 2008-2013 döneminde istihdam oranlarında da bir gerileme gözlemlenmektedir. 2008 yılındaki istihdam oranı %54 iken, 2013 yılında bu oran %46,7'ye gerilemiştir.

Tablo 34: Tokat İstihdam Oranı

İstihdam Oranı	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tokat	54	50,4	46	48,2	44,7	46,7
Türkiye	40,4	39,8	41,3	43,1	43,6	43,9

Kaynak: TÜİK, 2015

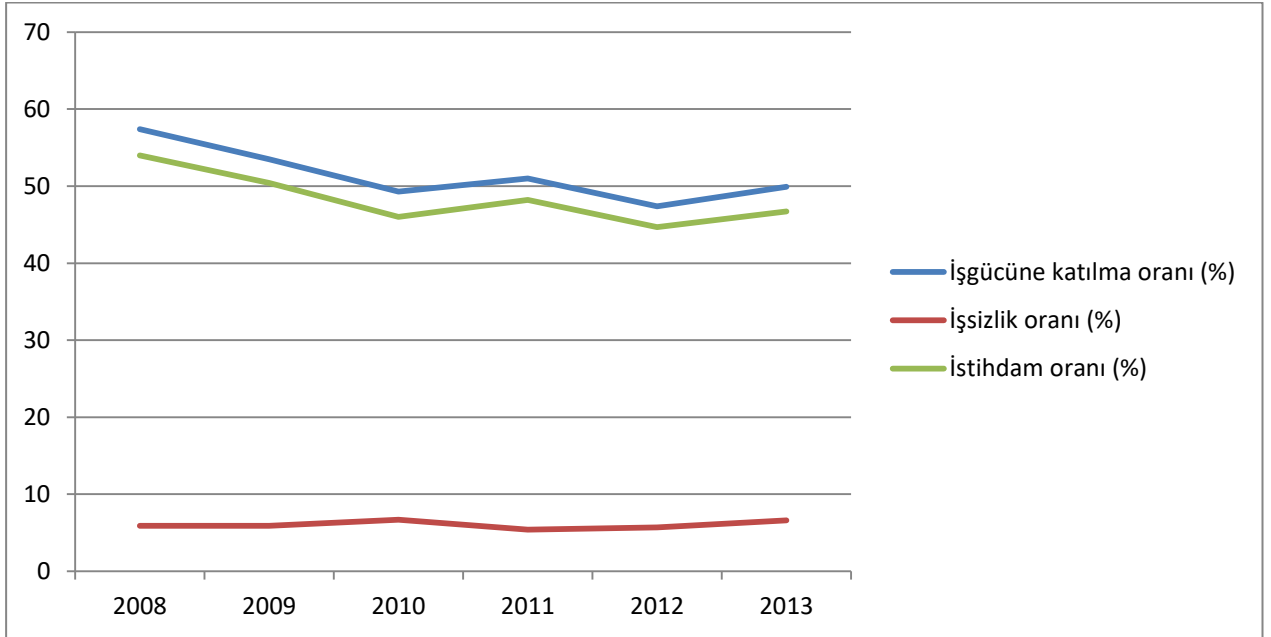
Tokat ilinde işsizlik oranları 2008-2013 döneminde Türkiye ortalamasının altındadır. 2008 yılındaki işsizlik oranı 5,9 iken, 2013 yılında 6,7'ye gerilemiştir. 2008-2013'ün dönemlik ortalaması Türkiye için %10 civarında iken, Tokat ortalaması %6 seviyesindedir. İldeki nüfus değişiminin genel eğiliminin negatif yönde olması göç miktarıyla ilişkilidir. Dışarıya verilen göçün nedenleri arasında da istihdam olanaklarının yetersizliği ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle işsizlik oranı verisinin tek başına yorumlamak Tokat ili için yanıltıcı olacaktır.

Tablo 35: Tokat İşsizlik Oranı

İşsizlik Oranı	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tokat	5,9	5,9	6,7	5,4	5,7	6,6
Türkiye	10	13,1	11,1	9,1	8,4	9

Kaynak: TÜİK, 2015

Grafik 5: Tokat İli İşgücü Göstergeleri

Kaynak: TÜİK, 2015

10. TARIM VE HAYVANCILIK

İl yüzölçümünün %37'sini oluşturan 370.446 ha büyüklüğündeki tarım arazileri üç farklı iklim yapısına sahip olmasının yanı sıra yükseklikleri 150 metre ile 2200 metre arasında değişmektedir. Tarım alanlarının %30'unu sulu tarım alanları oluşturmaktadır. Beş farklı agro – ekolojik özelliğe sahip, Kazova, Turhal, Erbaa, Niksar, Artova ve Zile ovaları büyük ölçüde sulanabilmektedir. Tarım arazilerinde narenciye haricinde ülkemizde yetiştirilen her çeşit sebze ve meyve yetiştirilebilmektedir. İlde 67.398 tarım işletmesi vardır. İşletmelerin tamamına yakını küçük aile işletmesi şeklinde olup %44'ünde bitkisel üretim, %56'sında hayvansal üretim ön plandadır.

Tarımsal üretimde en büyük sıkıntı pazarlama alanında yaşanmaktadır. İlde faaliyet gösteren 13 yaş sebze ve meyve toptancı halleri istenilen düzeyde çalışmamaktadır. İl dışına gönderilen yaş sebze ve meyve ürünleri yüksek nakliye masrafları nedeniyle üretim yerinde komisyonculara satılmaktadır. Büyük ölçüde kayıt dışı olan bu yaş sebze ve meyve ticaretinde; çeşitli dönemlerde bölge dışından gelen komisyoncular ve üreticiler arasında ödeme problemleri yaşanmaktadır. Dış talebe göre çeşitlendirilmiş yaş sebze ve meyve ticaretinin hayata geçirilmesinde ilde uluslararası bir yaş sebze ve meyve bölge haline gereksinim olduğu düşüncesiyle 19 Haziran 2014 tarih 29035 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan karar uyarınca Tokat-Turhal-Zile-Pazar Belediyeleri Uluslararası Toptancı Hal Tesisleri İşletme Birliği(TUHAB) bölgede faaliyet gösteren belediyelerini ekonomi ve ticareti geliştirme görevleri çerçevesinde kurulmuştur.

Tokat ilinde TUHAB tarafından hayata geçirilmesi planlanan Uluslararası Yas Sebze ve Meyve Bölge Hali ile ülkemizde yaş sebze meyve sektöründe üretim ve pazarlama alanında yaşanmakta olan sorunların üstesinden gelinebilecek bir yapı oluşturularak tüm Türkiye'ye örnek olacak bir model ortaya konacaktır. Bu proje ile Tokat ilinde yaş sebze ve meyve sektörünün ihracat altyapısının geliştirilerek; sektörde katma değer artışı sağlanması, sektörün rekabet gücünün artırılması ve bölgede yaş sebze & meyve tarımı ve ticareti alanında istihdam edilen nüfusun yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır.

OKA 2015 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programına TUHAB tarafında sunulan "Tokat Uluslararası Yaş Sebze ve Meyve Bölge Hali Ön Fizibilite ve Avan Proje Çalışması" isimli proje Tokat ekonomisinde önemli bir yer tutan yas sebze ve meyve ticaretinin altyapısının geliştirilmesi için kurulacak Uluslararası Yaş Sebze ve Meyve Bölge Hali ön fizibilite çalışması ve avan projelerinin hazırlattırılmasını amaçlanmaktadır. Söz konusu projenin toplam uygun maliyeti 130.000 TL; ajanstan talep edilen destek tutarı ise 75.000 TL'dir.

Ön fizibilite çalışması sonucunda önerilecek alternatifler arasından belirlenecek bir alanda avan projeler hazırlanacak, ardından global bir yaklaşık maliyet tespit edilecektir. Hazırlanan çalışmaların sonucunda Uluslararası Yas Sebze Meyve Bölge Hali Tesisleri'nin ön fizibilite ve avan proje dosyaları tamamlanacak, projenin yaklaşık maliyeti belirlenerek, projenin finansmanı için uygun finansman kaynakları araştırılmaya başlanacaktır.

Tablo 36: Tokat Bitkisel Üretim Verileri

Ürün Çeşidi	Üretim Alanı (Ha)	Üretim Miktarı (Ton)	İl Üretimi İçindeki Oranı (%)
Tarla Ürünü	239.165	1.921.385	65,8
Sebze	18.700	891.780	30,5
Meyve	14.234	107.678	5,2
Toplam	272.099	2.920.843	100

İlin ekolojik şartları ürün çeşitliliğine, ikinci ürün ve kışlık sebze yetiştiriciliğine imkan tanımaktadır. 2017 yılında; 26'sı ülke içinde önemli pay sahibi, toplam 76 ürün çeşidi ile 2 milyon 920 bin ton bitkisel üretim gerçekleştirilmiştir. 2017 yılında gerçekleştirilen 642.956 ton şekerpancarı, 435.308 ton domates, 298.018 ton buğday üretimi, 121.786 ton kuru soğan üretimi toplam bitkisel üretiminin % 51'sini oluşturmaktadır.

Tablo 37: Ülke İçinde İlk On Sırada Yer Alan 39 Bitkisel Ürün

Ürün Çeşidi	Ülke İçindeki Sırası	Üretim Miktarı (Ton)
Marul (Kıvırcık)	1	21.134
Fiğ (Adi) (Dane)	1	13.954
Fiğ (Macar) (Dane)	1	4.634
Dereotu (Sera)	2	50
Biber (Dolmalık)	3	37.380
Üzüm (Şaraplık)	3	46.519
Süpürge Otu	3	240
Maydanoz (Sera)	4	215
Soğan (Taze) (Sera)	5	450
Fasulye (Taze)	5	42.962
Barbunya Fasulye (Taze)	5	4.695
Biber (Sivri)	5	33.040
Sarımsak (Kuru)	5	7.477
Soğan (Kuru)	5	112.232
Marul (Kıvırcık) (Sera)	6	3.749
Tere (Sera)	6	24
Tritikale (Dane)	6	6.125
Ispanak	6	8.839
Dereotu	6	189
Domates (Sofralık)	6	349.495
Tütün	6	2.956
Hayvan Pancarı	6	3.990
Biber (Dolmalık) (Sera)	7	324
Roka (Sera)	7	38
Pırasa	7	7.301
Vişne	7	5.922
Ayçiçeği (Yağlık)	8	49.049
Roka	8	198
Nane	8	185
Şeker Pancarı	8	582.657
Kızılcık	8	510

Buy (Çemen Otu)	9	7
Maydanoz	9	1.311
Tere	9	154
Kabak (Sakız)	10	6.559

Kaynak: TÜİK, 2018

Tablo 38: Tokat Yıllara Göre Örtü Altı Tarım Verileri

Örtü Altı Tarım	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Üretim Miktarı (Ton)	7.416	8.143	9.651	12.066	13.719	19.346
Ülke İçindeki Sırası	21	22	22	21	20	21

Kaynak: TÜİK, 2018

2017 yılında 5 ilçe, 49 köy/belde, 5 proje grubu, 594 bitkisel ürün üreticisi ile 15.572 da alanda 1.582 ton organik üretim gerçekleştirilmiştir. 55 ayrı türle organik tarım yapılmaktadır. Ayrıca; 2 üretim ve ürün işleme tesisi ve 1 hayvansal üretim (arıcılık) işletmesi bulunmaktadır. İlimiz ülke genelinde organik üretici sıralamasında 26. sıradadır.

Armut, ayva, ceviz, elma, fındık, kiraz, nar, üzüm, vişne, erik, muşmula, kızılcık, kuşburnu, arpa, buğday, fiğ, haşhaş, madımak, nohut, yonca, sarımsak, soğan, domates, kabak, fasulye, salatalık, pancar, maydanoz, çayır, ebegümece, mısır, börülce ve soya yetiştirilen organik tarım ürünleridir.

Tablo 39: Tokat Yıllara Göre Organik Tarım Verileri

Organik Tarım	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Üretim Miktarı (Ton)	356	1.946	10.970	8.483	19.540	1.582
Ülke İçindeki Sırası	60	48	25	30	20	26

Kaynak: TÜİK, 2017 ve Tokat Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2018

İlde karanfil, glayöl (gladiol), gerbera, gypsohilla, kasımpatı (krizantem), lilyum (zambak), gül (kesme), lisianthus, solidago (altınbaşak) süs bitkileri yetiştirilerek kesme çiçekçilik yapılmaktadır. 2017 yılında 14,6 milyon adet süs bitkisi yetiştirilmiştir.

Tablo 40: Tokat Yıllara Göre Süs Bitkileri

Süs Bitkileri	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Üretim Miktarı (Adet)	9.542.000	7.519.500	7.691.000	9.516.000	10.922.000	14.607.060
Ekilen Alan (m ²)	121.000	379.850	349.400	376.400	360.900	435.900

Kaynak: TÜİK, 2017

İlde yetiştirilen bazı süs bitkileri üretim miktarları açısından ülkemizde üretim sıralamasında ilk on sırada yer almaktadır.

Tablo 41: Süs Bitkileri Verileri

Süs Bitkileri	Ülke İçindeki Sırası	Üretim Miktarı (Adet)
Gypsohilla	2	5.472.000
Solidago (Altınbaşak)	2	3.750.000
Glayöl (Gladiol)	3	1.250.000
Lilyum (Zambak)	5	150.000
Lisianthus	5	100.000

Gerbera (Sera)	8	840.000
----------------	---	---------

Kaynak: TÜİK, 2017

Zengin florasında yapılan süt sığırcılığı, besi sığırcılığı, arıcılık ve alabalık yetiştiriciliği faaliyetleri ile 4 önemli hayvansal ürün elde edilmektedir. İldeki küçük ve büyükbaş hayvancılık faaliyetleri ile 2017 yılında 303.099 ton süt üretimi ve 820 ton et üretimi gerçekleştirilmiştir. Süt besiciliği ile elde edilen sütün ülke içindeki payı %1,5'dur. Arıcılık faaliyetleri yıllık 548 ton bal üretilmektedir.

Tablo 42: Tokat İli Hayvansal Üretim Verileri

Hayvansal Üretim	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Süt Üretimi (ton)	271.880	272.190	276.483	269.603	270.452	303.099
Yumurta (1000 adet)	52.136	50.050	49.669	49.669	49.669	40.732
Bal (Ton)	626,397	541,807	502,215	517,646	515,112	548,279

Kaynak: Tokat Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2018

Su ürünleri üretiminde faaliyet gösteren 26 alabalık tesisinde, 2017 yılında 5.038 ton alabalık yetiştirilmiştir.

Tablo 43: Tokat İli Su Ürünleri Üretimi

Su Ürünleri	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Alabalık	3.050	3.146	3.769	4.626	3.736	5.038

Kaynak: Tokat Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2018

YHGP'de tarım sektörü ile ilgili belirlenen stratejik amaç, öncelik, tedbir ve projeler doğrultusunda OKA, Tokat ilinde 4 projeye mali ve teknik destek sağlamıştır. OKA 2010 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programında, Tokat Merkez Sebze Ürünleri Tarımsal Üreticiler Birliği'nin başvuru sahibi olduğu "Tokat İli Yaş Meyve ve Sebze Sektörü Rekabet Analizi" projesine destek verilmiştir. Çalışma kapsamında yaş meyve ve sebze üretimi ve pazarlanmasına ilişkin bir sektörel araştırma ortaya konmuştur. OKA 2011 Yılı İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında Serenli Belediyesi'nin başvuru sahibi olduğu "Organik Gıda Üretimi" projesi kapsamında bir Organik Gıda Üretimi Atölyesi kurulmuş ve ev kadınları ile 15-29 yaş arası gençlere yönelik, organik gıda ürünlerinin üretimi, girişimcilik, üretici birliği ve gıda mevzuatı ile pazarlama konularında teorik ve uygulamalı. Yine aynı program kapsamında Başçiftlik ilçesi Hatipli Belediyesi'nin başvuru sahibi olduğu "Sadece Beyaz" projesi ile bölgenin endemik bitki türü olarak yetiştirilen Beyaz Patates'in üretim ve pazarlamasının geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmiştir. OKA 2012 Yılı Teknik Destek Programı kapsamında ise Tokat Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün başvuru sahibi olduğu "NETCAD Eğitimi Projesi" ile kurumsal altyapının geliştirilmesine destek olunmuştur.

Tokat ili bazı tarım ürünlerinde gen kaynağı ve üretim merkezi konumundadır. Bu ürünlerin (kuşburnu, bağ yaprağı, madımak, domates, biber, vişne, karayaka koyunu, karagül koyunu vs.) sertifikalandırılarak ülke çapında tanıtılmaları ilin ticaret hacmini daha da artıracaktır.

Kalkınma Bakanlığı destekli olarak tamamlanan GOP Üniversitesi Merkezi Araştırma Laboratuvarında, pestisit analizlerinin yapılmasına imkan sunmaktadır.

Tarım sektörünün, ildeki önemli bir problemi de çok parçalı toprak yapısından kaynaklanmaktadır. Niksar ve Erbaa ilçelerinde toplulaştırma çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmaların il geneline yaygınlaştırılması tarım sektörü için önem taşımaktadır. Ortak iş yapma

kültürünün her sektörde zayıf olduğu ilde, özellikle yaş sebze ve meyve sektöründe etkin üretici birlikleri bulunmamaktadır.

OKA tarafından gerçekleştirilen GZFT çalıştaylarında, tarım sektöründeki sorunlar arasında üreticilerin bilinçsiz üretim teknikleri uygulamakta oldukları ve yenilikçi yöntemlere açık olmadıkları vurgulanmaktadır. GOP Üniversitesi'nin bu sorunun çözümüne yönelik olarak bir "Çiftçi Eğitim Merkezi" kurma projesi bulunmaktadır.

Merkez, Turhal ve Erbaa ilçelerinde buğday pazarında ortak kantar, analiz laboratuvarı ve borsa seans salonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Buğday alımında sınıflandırma ve kalite kriterleri göz önünde bulundurulmaktadır. Bu sebeple üreticilere bir analiz laboratuvarı desteği sunulması önem taşımaktadır.

Tarıma dayalı gıda sanayi işletmelerinin yoğun olarak faaliyet gösterdiği ilde, özellikle yaş sebze ve meyve hammadde bölge dışından temin edilmektedir. İlde bitkisel üretiminde, gıda sanayi tesislerinin hammadde gereksinimlerine göre planlı bir üretim modeli geliştirilmesine gerek duyulmaktadır.

YHGP çerçevesinde 2023 yılında Tokat ilinde Merkez ilçe ve ağsal ilişkileri nedeniyle bütünleşmiş diğer ilçelerin çevresindeki tarımsal üretimin, hem tarım toprakları çok değerli olduğu için hem de sulama projeleri nedeniyle çeşitlenerek gelişeceği öngörülmüştür.

YHGP'de Tokat ili tarım sektörünün belirlenen vizyona ulaşması için bitkisel üretim, hayvancılık, tarım-sanayi entegrasyon ve üniversite-tarım entegrasyonu alanlarında dört başlık belirlenmiştir.

1. YHGP, "İşletmelerin Rekabet Güçlerinin Artırılması ve Dışa Açılmaları" stratejik amacı, "Tarımda Sulamanın Geliştirilmesi ve Yüksek Gelir Getiren Bitkisel Üretimin Artırılması, Tarımsal Araştırmaların Yapılması" tedbiri kapsamında Tokat tarımında bitkisel üretim alanında önerilen projeler;

- Tokat ilinde planlanan alanların sulamaya açılması ve uygun sulama teknolojilerinin geliştirilmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda Süreyya Bey Barajı'nın inşaatı tamamlanmış, sulama altyapısı projesi devam etmektedir. Yatırım Programında yer alan diğer sulama projeleri Tokat-Turhal Gülüt Projesi, Alpu ve Güzelce projeleridir.
- Örtü altı sebze yetiştirme teknikleri, tür ve çeşit belirlemesinin yapılması
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün üretim yeri olarak belirlenen köylere yönelik örtü altı sebze eğitimi yapması
- Alçak tünel, yüksek tünel, plastik ve cam serada üretim olanakları, soğuğa dayanım ve sebze üretim maliyetlerinin ısıtılmalı ve ısıtmasız koşullarda araştırılması
- Çeşitli sebze ve meyvelerin kurutulması ile ilgili kurutma parametrelerinin belirlenmesi ve kurucu tiplerin geliştirilmesi
- Orta Karadeniz Geçit Kuşağı Tarımsal Araştırma İstasyonu'nun
 - ✓ organik örtü altı sebze yetiştirilmesinde hayvan gübreleri, özellikle kümes hayvanları gübrelerinin miktar ve verilme zamanını araştırması
 - ✓ meyve dölleme biyolojilerini araştırması
 - ✓ üzüm gen veya koleksiyon merkezi oluşturması

- Reşadiye-Artova ve Sulusaray ilçelerinin termal kaynaklarının seracılıkta kullanımı ve cam sera inşa edilmesi
 - Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün eşgüdümünde organik (tahıl tohumu, tahıl, bakliyat, yazlık sebze, meyve, yem bitkileri, tıbbi ilaç bitkileri üretimi, baharat) üretiminin geliştirilmesi
 - Sertifikalı buğday, arpa ve yem bitkileri tohumu üretimi
 - Virüs bulaşığı olmayan patates tohumu üretimi
 - Eğitimcilerin ve çiftçilerin sertifikalı ve hibrit tohum üretimi konusunda eğitimi
 - Tam donanımlı tohumluk kontrol ve sertifikasyon merkezi oluşturulması
 - Kesme çiçek ve süs bitkileri üretiminin geliştirilmesi
 - Doğadan yeni süs bitkilerinin toplanarak kültüre alınması, bunların bölge adına tescil edilmesi
 - Eğitimcilerin ve çiftçilerin kesme çiçek konusunda eğitimi
 - Tıbbi ilaç ve baharat bitkileri üretiminin geliştirilmesi
 - Eğitimcilerin ve çiftçilerin tıbbi ilaç ve baharat bitkileri konusunda eğitimi
 - Özel meyve fidanlıklarının kurulmasına yönelik teknik destek verilmesi
 - Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü'nün eşgüdümünde
 - ✓ yabani kirazların ıslahı ve kiraz üretim döneminin uzatılması, soğuğa dayanıklı anaç ve çeşit elde edilmesi
 - ✓ meyvecilikte çiçeklenmeyi geciktirme ve don zararını önleme araştırmaları yapılması
2. *"İşletmelerin Rekabet Güçlerinin Artırılması ve Dışa Açılmaları" stratejik amacı, "Tarımda Sulamanın Geliştirilmesi ve Yüksek Gelir Getiren Bitkisel Üretimin Artırılması, Tarımsal Araştırmaların Yapılması Tedbiri"* kapsamında Tokat tarımında hayvancılık alanında önerilen projeler;
- Büyükbaş hayvan yetiştiricileri ve hayvan soy kütüğü veri bankası oluşturulması
 - Besiciliğin yaygınlaştırılması, erken kuzu ve genç dana kesiminin önlenmesi
 - Merkez- Turhal ve Artova'da hayvan barınaklarının iyileştirilmesi
 - Hayvancılık potansiyeli olan Turhal'da Organize Besi Bölgesi kurulması
 - Su ürünleri üretimine uygun tatlı su kaynaklarının envanterinin yapılması, mevcut tesislerin verimliliğinin artırılması
 - Su ürünleri üreticilerinin eğitimi ve örgütlenmesinin sağlanması
 - Baraj balıklandırılması için, ekolojik çevreyi ve limnolojik etüt sonuçlarını göz önünde bulundurarak tür tespitinin yeniden yapılması ve ekonomik alternatif türlerin belirlenmesi

3. YHGP'de “İşletmelerin Rekabet Gücünün Artırılması ve Dışa Açılma” stratejik amacında tarım sektörü ile ilgili üzerinde durulan bir diğer konu ise tarım ve sanayi entegrasyonunun sağlanmasıdır. Bu kapsamda Tokat ilinde öngörülen projeler:
 - Yağ sanayi için ilde ayçiçeği, soya kanola (kolza), keten üretimi ve verimliliğinin artırılması
 - Salça sanayi için domates üretimi
 - Meyve suyu sanayi için vişne, şeftali ve üzüm üretimi
 - Konserve sanayi için bamya ve fasulye üretimi
 - Soğuk hava depolarının yapılması ve paketlenme tesislerinin geliştirilmesi
 - Kurutma ve paketlenme tesislerinin yapılmasıdır.
4. YHGP'de araştırmaların karar süreçlerinde etkili olması ve politikaya yol göstermesi için bilgi ve üretim arasındaki bağın güçlendirilmesi önceliği çerçevesinde GOP Üniversitesi için öngördüğü projeler:
 - Tokat GOP Üniversitesi ile Tokat ilindeki tarım sektörünün ortak araştırma programları geliştirilmesi
 - Tokat GOP Üniversitesi'nin teknolojik konularda kamu ve özel kesimlerle işbirliği içinde tarımsal araştırma ve deneme istasyonları ve laboratuvarlar kurması

11. SANAYİ

Tokat'ta kamu ve özel sektör tarafından kurulan tesislerle, tarıma dayalı sanayi gelişmiştir. 1934 yılında kurulan ve Türkiye'nin ilk şeker fabrikaları arasında yer alan Turhal Şeker Fabrikası, 1958 yılında kurulan, Türkiye'nin ilk meyve suyu üreticisi ve Türkiye'nin ilk 500 şirketinden biri olan DİMES A.Ş., 1985 yılında kurularak uzun süre kamu tarafından işletildikten sonra özelleştirilen Tokat Sigara Fabrikası kentin sanayileşme sürecindeki önemli aktörlerdir.

YHGP çerçevesinde 2023 yılında Tokat ilinde sanayinin gelişiminin devam etmesi ve sanayinin, kendi dinamikleri ile gelişme sağlayan, yerel hammaddeye dayalı, dış talebe yönelik çeşitlendirilmiş gıda sanayi ve bu sanayiye ara madde ile makine ve teçhizat üreten sanayilerle sürmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda sanayileşmenin, daha yüksek katma değer üreten teknolojilere doğru gelişme göstereceği beklenmektedir.

Son yıllarda il sanayisinde büyük gelişmeler kaydedilmiş, geniş çapta istihdam alanları oluşturulmuştur. Bu gelişme özellikle tekstil sanayisinde kendini göstermiş il ve ilçelerinde birçok hazır giyim ve konfeksiyon fabrikaları kurulmuştur. İmalat sanayi işletmelerinde, gıda ürünleri ve içecek imalatı, tekstil ve hazır giyim imalatı, taş ve toprağa dayalı ürün imalatı, ağaç ürünleri ve mobilya imalatı, plastik ürün imalatı, metal eşya ve makine imalatı sektörlerinde üretim yapılarak; ürünler yurtiçi ve yurtdışı pazarlara sunulmaktadır. İstihdam oranı en yüksek olan sektörler sırasıyla % 48 oranıyla hazır giyim ve hazır giyim sanayi, %17 oranıyla taş ve toprağa dayalı sanayi, %13 oranıyla gıda sanayidir. Bu sektörler Merkez, Erbaa ve Turhal ilçelerinde yoğunlaşmaktadır.

Tablo 44: Sanayi Kuruluşlarının Yıllar İtibariyle Sektörel Dağılımı

Sektör	2014	2015	2016	2017	2018
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	86	81	91	93	95
Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	40	46	45	44	45
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	46	44	44	43	44
Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	-	-	-	5	5
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	17	16	16	8	8
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	79	91	92	65	69
Metal Eşya, Makine&Teçhizat Ve Mesleki Aletler Sanayi	41	61	61	58	62
Madencilik ve Taş Ocağı Sanayi	-	-	-	28	29
Elektrik Sektörü	-	-	-	10	10
Diğer	22	23	23	23	23
Toplam	331	362	372	377	390

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2018

Tablo 45: Sanayi Kuruluşları Çalışanlarının Yıllar İtibariyle Sektörel Dağılımı

Sektör	2014	2015	2016	2017	2018
Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	1.820	1.875	1.875	1.512	1.522

Dokuma, Giyim Eşyası, Deri ve Ayakkabı Sanayi	3.796	4.712	4.712	5.528	5.534
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	576	542	542	545	556
Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	-	-	-	45	45
Kimya, Petrol Ürünleri, Lastik ve Plastik Sanayi	278	320	320	191	191
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	2.431	2.644	2.652	1.921	2.034
Metal Eşya, Makine&Teçhizat Ve Mesleki Aletler Sanayi	625	705	705	651	682
Madencilik ve Taş Ocağı Sanayi	-	-	-	643	652
Elektrik Sektörü	-	-	-	298	159
Diğer	461	576	576	25	271
Toplam	9.987	11.374	11.382	11.359	11.646

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2018

İl ekonomisinde öne çıkan sanayi sektörleri ve bu sektörlerde üretilen başlıca ürünler aşağıdaki gibidir:

- Tekstil Ürünlerinin İmalatı: T-Shirt, yazma, iplik, eşarp, masa örtüleri, elbiselik kumaş
- Madencilik ve Taşocakçılığı: Torba Kireç, Kiremit Altı, Membran, Taş Tozu, Mıdır, Kalsit; Antimuan
- Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı: Hazır Beton, Çimento, Klinker; Beton Asfalt, Plentmiks
- Gıda Ürünlerinin İmalatı: Kristal Şeker, Melas, Küşpe, Yem; Un, Kepek, Polipropilen çuval; Konsantre salça; kuşburnu pulpu; bağ yaprağı salamura üretim ve ambalajlama; Kırmızı ve beyaz et üretimi ve ambalajı; Turşu, bakliyat, bal üretim ve ambalajı
- İçeceklerin İmalatı: Meyve Suları Üretimi ve ambalajı
- Kimyasalların ve Kimyasal ürünlerin imalatı: Motor yağları, endüstriyel yağ, antifriz
- Diğer İmalat: Elektrik Üretimi
- Ana metal sanayi: Hurda: bakır, demir halat, plastik

Şık Makas Giyim Sanayi A.Ş. bünyesinde faaliyet gösteren "CRS Denim Tokat Giyim Sanayi" işletmesi 2012 - 2014 yıllarında Tokat Yatırım Destek Ofisi ile görüşmeler neticesinde Tokat ilinde yatırım yapma kararı almıştır. Tokat OSB'de ilk aşamada 10 milyon TL tutarında yatırım yapan firma 2017 itibarıyla 900 kişi istihdam etmiştir. 2017 yılında temeli atılan ek yatırımlarla rakamın önümüzdeki yıllarda 2000'e ulaşacağı öngörülmektedir.

Türkiye'nin ilk 500 şirketi içerisinde yer alan DİMES A.Ş.'nin merkezi ilde bulunmaktadır. Bir ADO Grup şirketi olan ADOÇİM, Artova ilçesinde 2008 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Tekstil sektörünün önemli ihracatçı firmaları arasında yer alan bir Reha Tekstil kuruluşu olan Haktin Tekstil Turhal'da, Aster Anadolu Tekstil ve UTG/Canicas Tekstil Erbaa'da faaliyet göstermektedir. Ülkemizin önemli veteriner ilaç firmaları arasında yer alan Alke ilaç ise 2011 yılı ortasında Tokat'ta

faaliyete başlamıştır. Yine ülkemizin ilk 500 şirketi ve ilk 500 ihracatçısı arasında olan Şık Makas Giyim Sanayi A.Ş. 2014 son çeyreğinde Tokat OSB’de faaliyete başlamıştır.

Sanayi sektöründe yeni sektörlerin geliştirilmesi yönünde çalışmalar da yapılmaktadır. 18.05 2012 tarihinde savunma sanayine alt yüklenici olabilecek 25 sektör temsilcisi ile Savunma Sanayi Müsteşarlığı arasında bir istişare toplantısı gerçekleştirilmiş, bu heyet daha sonra 12.09.2012 tarihinde Aselsan Akyurt-Macunköy Tesislerini ziyaret etmiştir. 2013 yılı ilk çeyreğinde Aselsan heyeti; Tokat’ta Yetersa Makine, Alamanyalı Makine, Çalışkan Makine, Dörtler Makine, Fener Makine, Dinler Isı, Turhal Makine Fabrikası’nı, Zile Sebat Makine işletmelerini ziyaret etmiştir. 2015 yılında ise Aselsan, Roketsan, Havelsan, TUSAŞ TAI işletmeleri alt yüklenici olabilecek firmalarla tekrar bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Merkezde ve ilçelerde bulunan 7 adet küçük sanayi sitesinde (Tokat, Yazmacılar, Erbaa, Turhal, Niksar, Zile, Reşadiye Küçük Sanayi Sitelerinde) 2434 işyeri yer almaktadır. Bu işyerlerinde 8132 kişi çalışmaktadır. Yeşilyurt Sanayi Sitesi'nin inşaat çalışmaları ise devam etmektedir.

İlde istenilen seviyede ilişki ağlarını kuramadığı bu alanda iyi uygulama örnekleri de bulunmaktadır. SAN-TEZ kapsamında Dimes Gıda Sanayi tarafından kullanılacak Akıllı Depolama Sistemleri projesi GOP Üniversitesi işbirliği ile hayata geçirilmektedir. Projenin toplam bütçesi 1 milyon 200 bin TL'dir.

YHGP, “İşletmelerin Rekabet Gücünün Artırılması ve Dışa Açılma” stratejik amacı “ Bölge ve kent ölçeğinde yığılma ekonomilerinden ve dışsallıklarından yararlanılması” önceliği kapsamında Tokat, Erbaa, Turhal, Zile ve Niksar KSS’lerinde üretimi ve çevreyi olumsuz etkileyen altyapı eksikliklerinin tamamlanması öngörülmüştür.

Tablo 46: Tokat Organize Sanayi Bölgeleri

	Kapladığı Alan (Ha)	Parsel Sayısı	Tahsis Edilen	Tahsise Hazır	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı
Tokat OSB	425,2	183	155	21	139	4788
Erbaa OSB	159,4	97	31	66	20	3460
Turhal OSB	59,42	33	21	5	11	577
Zile OSB	110	64	5	59	3	35
Niksar OSB	50	30	10	7	4	1100
Toplam	804,02	407	222	165	177	9960

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2018

Tablo 47: Tokat Organize Sanayi Bölgeleri İstihdam Tablosu

	Tokat O.S.B.		Erbaa O.S.B.		Turhal O.S.B.		Zile O.S.B.		Niksar O.S.B.		Toplam
	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	İşyeri	İstihdam	
2013	76	2.001	8	1.163	2	130	2	50	2	20	3.364
2014	76	2.128	10	1.308	2	105	2	50	2	301	3.892
2015	101	2.850	11	1.575	5	128	1	127	2	220	4.900
2016	107	3.100	11	1.575	7	308	2	130	3	500	5.613
2017	104	4.050	11	2.031	7	361	3	128	4	1.020	7.590
2018	139	5.100	20	2.730	11	472	3	35	4	1.100	9.437
2019	139	4.788	20	3.460	11	577	3	35	4	1.100	9.960

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2018

Tokat Merkez, Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile ilçelerinde yer alan Organize Sanayi Bölgelerinde 177 işletme faaliyet göstermektedir. 2013-2019 yılları Tokat ilindeki Organize Sanayi Bölgelerinde

çalışan sayısı yaklaşık 3 kat artarak 9.960 kişiye ulaşmıştır. Tüm OSB'lerde yeni yatırımcılar için uygun parseller bulunmaktadır. Tokat OSB'de %60; Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile OSB'de %80 indirimle arazi tahsis yapılmaktadır.

Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından bölgemizde faaliyet gösteren Organize Sanayi Bölgelerinin altyapılarının iyileştirilmesine yönelik olarak mali destekler verilmiştir. 2010 yılında uygulanan 2010 Yılı "Küçük Ölçekli Altyapı Geliştirme, Kültürel, Turistik Değerleri ve Ekolojik Dengeleri Koruma Ve İyileştirme Mali Destek Programı" kapsamında Tokat Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü'nün "Asbestli İçme Suyu Hatları ve İsale Hattı Yenileme Projesi" desteklenmiştir. 2018 Yılı "OSB'lerde Ortak Üretim Altyapısının İyileştirilmesi Mali Destek Programı" kapsamında ise 1.197.452 TL bütçeli "Turhal Organize Sanayi Altyapısının Güçlendirilmesi" ve 1.159.324 TL bütçeli "Anneler Çalışıyor Erbaa Gelişiyor" projesi kapsamında Erbaa OSB ve Turhal OSB'de yapılacak kreş binalarına sırasıyla 748.403 TL ve 745.498 TL destek verilmiştir. Tokat Merkez OSB'nin 793.617 TL bütçeli "Tokat Merkez OSB Akıllı Şebeke Sistemleri" projesine ise 595.212 TL destek verilmiştir.

Tokat ilinde büyük işletmelere dönüşerek il ihracatın katkı sağlayan birçok sanayi tesisinin temeli ildeki Küçük Sanayi Sitelerinde atılmaktadır. 54 işyerinin yer alacağı Yeşilyurt KSS inşaat çalışmaları ise devam etmektedir.

Tablo 48: Tokat Küçük Sanayi Sitesi Verileri

Küçük Sanayi Sitesi	İşyeri Sayısı	İstihdam
Tokat	1.356	5.424
Erbaa	447	1.341
Zile	210	420
Niksar	286	572
Turhal	200	600
Merkez Yazmacılar	7	14
Reşadiye	84	168
Yeşilyurt	(İnşaat)	(İnşaat)
Toplam (7 KSS)	2.590	8.539

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2018

YHGP, "İşletmelerin Rekabet Gücünün Artırılması ve Dışa Açılma" stratejik amacı "Bölge ve kent ölçeğinde yığılma ekonomilerinden ve dışsallıklarından yararlanılması" önceliği kapsamında OSB'lerle ilgili projeler aşağıdaki gibidir:

- Tokat, Erbaa, Turhal, Zile ve Niksar OSB'lerinde üretimi ve çevreyi olumsuz etkileyen altyapı eksikliklerinin tamamlanması
- Tokat OSB'de teknoloji merkezinin kurulması ve teknolojik yenilik iyileştirme ve sabit sermaye yatırımı yapacak işletmelere danışmanlık hizmetinin sağlanması
- Tokat OSB'de ortak atölye ve laboratuvar kurulması

YHGP'de il sanayisinin gelişimi açısından önem taşıyan üniversite-sanayi işbirliğine de vurgu yapılmıştır. İlde üniversite-sanayi-kamu işbirliğinin ve Ar-Ge faaliyetlerinin artırılması için GOP Üniversitesi ile sanayi sektöründeki işletmelerin işbirliği içinde programlar geliştirmeleri ve pilot uygulamalar yapmaları öngörülmüştür.

İlde istenilen seviyede ilişki ağlarını kuramadığı bu alanda iyi uygulama örnekleri de bulunmaktadır. YHGP'de sanayi sektöründe faaliyet gösteren özel sektör işletmelerinin güçlendirilmesi için iki proje önerisine yer vermiştir. Bunlardan ilki imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin kurumsal yapısının güçlendirilmesi için, küçük işletmelerin kümelenmeye hazırlanması ve ortaklıklar geliştirilmesinin özendirilmesi ve danışmanlık sağlanması için Tokat OSB'de kümelenme oluşturulmasıdır. Diğer proje ise özel kesim, kamu kesimi ve sivil toplum örgütlerinin, KOBİ'lerin rekabetçi ve yenilikçi bir yapıya kavuşabilmesi için Tokat OSB'de işbirliği ağı oluşturulmasıdır.

KOBİ İşbirliği ve Kümelenme Projesi kapsamında Ekonomi Bakanlığı tarafından 2012 yılında yayımlanan Kümeler İçin Ortak Rekabet Alanları Stratejisi Raporu'nda Tokat ili için tarım-gıda, tekstil sektörü, ağaç - mobilya sektörü ve mermer - doğal taş sektörlerini potansiyel kümeler olarak belirlenmiştir.

11.1. SANAYİ ALTYAPISINI GÜÇLENDİREN 3 ÖNEMLİ ADIM

TOKAT TEKNOLOJİ GELİŞME BÖLGESİ: 20 Mart 2008 tarih ve 26822 Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Tokat Teknoloji Gelişme Bölgesi'ne GOP Üniversitesi ve Tokat Organize Sanayi Bölgesi'ne ait 16.500 m² alan tahsis edilmiştir. Bölgenin yönetici şirketi olan, Tokat Teknopark A.Ş 2010 yılının ilk ayında GOP Üniversitesi, Tokat Belediyesi, Tokat Ticaret Odası, Tokat Ticaret Borsası ve Tokat Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi ortaklığında kurulmuştur. Teknopark İdari Bina ve Kuluçka Merkezinin temeli 05.06.2012 tarihinde atılmış ve Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı desteği ile yapılarak 2014 yılı başından itibaren proje kabulüne başlamıştır. GOP Üniversitesi ile yapılan protokol ile Üniversite Teknoloji Transfer Ofisi 2015 yılı başından itibaren Teknopark ile işbirliği içerisinde hizmet vermektedir. 3117 m² kapalı alan içerisinde 37 ofisle 917 m² kiralanabilir Ar-Ge alanı bulunmaktadır. Hali hazırda 26 işletme faaliyet göstermektedir.

TOKAT İŞGEM: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı (BROP) kapsamında Kastamonu-Malatya ve Tokat İŞGEM kurulması projesi KOSGEB tarafından yürütülmektedir. Projenin yerel ortakları, Tokat Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği'nin öncülüğünde Tokat Belediyesi, GOP Üniversitesi, Tokat Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü, Tokat Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi'dir. Tokat Organize Sanayi Bölgesi'nde inşa edilen Tokat İŞGEM'de 28 işlik ve 10 depo yer almaktadır. %90 doluluk oranı ile faaliyet gösteren İŞGEM'de ayrıca KOBİ'lere yönelik teknik destek hizmetleri sunulmaktadır.

KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ ORTAK KULLANIM ATÖLYESİ: IPA BROP kapsamında ilde uygulanan diğer bir proje ise Tokat Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi tarafından yürütülen "Küçük Sanayicilerin Büyük Ortaklığı Projesi"dir. Projenin toplam bütçesi 9,3 Milyon €'dur. Proje ile mobilya üreticileri, makine üreticileri ve oto tamircilerinin kullanacağı ortak kullanım tesisi inşaatı tamamlanmış ve makine ve ekipmanlarla donatılarak imalatçıların hizmetine sunulmuştur.

11.2. OKA KOBİ DESTEKLERİ

OKA'nın TR83 Bölgesi'nde uyguladığı ilk mali destek programı olma özelliğini taşıyan "2009 Yılı İşletmelerin Rekabet Gücünün Artırılması ve Dışa Açılmalarına Mali Destek Programı"na bölgeden yapılan 535 adet proje başvurusu içinde Tokat iline ait 97 adet proje başvurusu bulunmaktadır. Program çerçevesinde, TR 83 bölgesinde desteklenen 77 projeden, 11'i Tokat iline aittir. Projelerin 2011 yılı içerisinde uygulama süreçleri tamamlanmış ve nihai ödemeleri yapılmıştır. Program kapsamında Tokat ilinde imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren 11 işletme OKA tarafından aktarılan kaynaklarla birlikte 3,3 milyon TL tutarında yatırımı hayata geçirmiştir.

2010 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programında “Üretim Yapan KOBİ’ler arası Bilgi Ağı Projesi” desteklenmiştir. Başvuru Sahibi Tokat Ticaret ve Sanayi Odası olan projenin ortakları ise ilimizin ekonomik yapısına en çok katma değer yaratan 4 ilçemizdeki (Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile) Ticaret ve Sanayi Odalarıdır. Proje kapsamında Tokat ili ve ilçeleri imalat sanayi kuruluşları arasında iletişimin güçlendirilmesi sağlayıp, Tokat’ta KOBİ’ler arası işbirliği kültürü geliştirerek ilin rekabet gücünü artırılması amacıyla “Bilgi Ağı Sistemi” kurulmuştur.

2011 yılı “KOBİ’lerin Rekabet Gücünün Artırılması ve Dış Ticaretin Geliştirilmesi Mali Destek Programı”nda TR83 Bölgesi’nde faaliyet gösteren ve öncelikle katma değer yaratma kapasitesi yüksek olan KOBİ’lerin uluslararası düzeyde rekabet güçlerinin artırılması, AR-GE ve inovasyon kapasiteleri ile birlikte ihracata dönük ileri teknoloji, kalite ve katma değere sahip ürün geliştirme ve üretme imkânlarının geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Tokat ilinden 35 adeti proje başvurusu yapılan programa, TR83 bölgesinden yapılan toplam başvuru sayısı ise 317 adettir. Program kapsamında bölgede başarılı olan 65 proje arasında Tokat ilinde imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren 6 işletme bulunmaktadır. Program kapsamında OKA tarafından aktarılan kaynaklarla birlikte 3,2 milyon TL tutarında yatırımın hayata geçirilmiştir.

2014 Yılı KOBİ’lere Yönelik Yenilikçi Yaklaşımlar Mali Destek Programı kapsamında TR 83 bölgesinden yapılan 195 adet proje başvurusu arasında Tokat ilinden 22 adet proje yer almış, bu rakamla Tokat bölgemizde programa en az proje sunan il olmuştur. 22 Mayıs 2014 tarihinde açıklanan proje sonuçlarına göre TR83 Bölgesinde uygulanacak 77 proje arasında, Tokat ilinden 6 adet proje uygulanmıştır. Yenilebilir Enerji alanında Yalçın Isı Sistemleri San. Tic. Ltd. Şti; İmalat Sanayi alanında ise Tokat Şahinler Kerestecilik Turizm Ltd. Şti, Erbaa Kaplama San. Tic. Ltd. Şti., Safa Tekstil San. Tic. Ltd. Şti., Sabri Gündüzlü ve Kardelen Tekstil işletmeleri program kapsamında destek almıştır.

12. MADENCİLİK

Tokat'ta metalik madenler ve endüstriyel hammadde niteliği taşıyan madenler çıkarılmaktadır. Antimuan, bakır, demir, krom, manganez ve nikel ilde çıkarılan metalik madenler arasında yer alırken; aspest, bentonit, kaolen, kil, kireçtaşı ve mermer ilde çıkarılan endüstriyel hammadde niteliği taşıyan madenler arasında yer almaktadırlar. Bu madenler arasında mermer, bentonit, antimuan ve taş kömürü ön plana çıkmaktadır.

Yapılan araştırmalara göre, dünya mermer rezervlerinin %40'lık bir kısmı ülkemizde bulunduğu ve bu rezervinde yaklaşık %20'lik kısmının Tokat'ta bulunduğu ifade edilmektedir. 5 milyar 162 milyon m³ lük mermer rezervi ile Tokat; Balıkesir, Afyon, Bilecik ve Eskişehir'den sonra 5.sırada yer almaktadır. Tokat'ta bej mermer, traverten (noçe, sarı), diyabaz (siyah), füme (kumlu tüylü), siyah mermer, beyaz mermer, oniks mermer (yeşil oniks), serpantin ve bazalt mermer olmak üzere değişik renk ve kalitede 9 çeşit mermerin bulunduğu tespit edilmiştir. Blok ve işlenmiş olarak iç ve dış pazarlara sunulmaktadır. Merkez ilçe, Zile ve Turhal ilçesindeki maden rezervleri özel sektör işletmeleri tarafından işletilmektedir.

Dünya bentonit rezervinin yaklaşık %15'ine sahip olan ülkemizde kalsiyum ve sodyum bentonit rezervleri bulunmaktadır. Ülkemizdeki tek sodyum bentonit rezervinin yer aldığı Reşadiye ilçesinde; sondaj sanayi, döküm sanayi ve inşaat sanayinde büyük ölçüde kullanılan yüksek kalitedeki sodyum bentonit çıkarılarak yurt içi ve yurt dışı pazarlara sunulmaktadır. Zile ve Artova ilçelerinde taş kömürü; Turhal ilçesinde ise antimuan madeni çıkarılmaktadır.

YHGP, *"İşletmelerin Rekabet Gücünün Artırılması ve Dışa Açılma"* stratejik amacı *"Bölge ve kent ölçeğinde yığılma ekonomilerinden be dışsallıklarından yararlanılması"* önceliği kapsamında mermer üretiminin geliştirilmesi için Tokat ilinde ihtisaslaşmış OSB kurulması öngörülmüştür.

13. TİCARET

Tokat ilinde 12 banka 67 şubesiyle faaliyet göstermektedir. 2008 yılında 778 milyon TL olan banka mevduatı BDDK verilerine göre 2017 yılının son çeyreğinde 3 milyar TL'ye yaklaşmıştır. Tokat'ın banka mevduatı büyüklüğüne göre ülke sıralamasında 2008 yılında 46. sırada yer alırken, 2014 yılında 50. sıraya gerilemiştir.

Tablo 49: Tokat Mevduat Tutarının Yıllara Göre Değişimi

Yıl	Toplam Mevduat Tutarı (Milyon TL)	Türkiye Sıralamasındaki Yeri
2008	778	43
2009	860	45
2010	1.070	43
2011	1.167	44
2012	1.260	49
2013	1.582	47
2014	1.759	47
2015	2.058	46
2016	2.413	47
2017	2.733	49
2018	3.174	48

Kaynak: TBB, 2018

Mevduatların ne kadarının krediye dönüştüğü ile ilgili bilgi veren kredi/mevduat oranı hem bölgede hem de Türkiye'de yıllar içinde artmaktadır. Türkiye'de 2014 yılında yüzde 113 civarında olan bu oran Tokat ilinde yüzde 215'e ulaşmıştır. 2017 itibarıyla kredi / mevduat oranı 221 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 50: Tokat Kredi/Mevduat Oranı Yıllara Göre Değişimi

Yıl	Kredi / Mevduat Oranı	Kredi (Bin TL)	Mevduat (Bin TL)
2008	%137	1.070	778
2009	%137	1.185	860
2010	%152	1.632	1.070
2011	%191	2.230	1.167
2012	%207	2.619	1.260
2013	%213	3.132	1.470
2014	%215	3.479	1.618
2015	%194	4.158	1.963
2016	%175	4.400	2.331
2017	%221	5.129	2.495
2018	%188	5.991	3.174

Kaynak: TBB, 2017

İlde kurumumuz tarafından GZFT çalışmalarının yapıldığı çalıştaylarda sermayenin yatırıma dönüştürülmediği vurgulanmaktadır. Sermaye sahiplerinin, yatırım yapmamasının en önemli

nedeninin teknik ve ticari bilgi eksikliği olduğu düşünülmektedir. Sınırlı sermaye sahipleri ise ortak iş yapma kültürünün eksikliğinden dolayı risk almamaktadırlar. Diğer yandan teknik ve ticari bilgiye sahip girişimciler finansman kaynaklarına erişim noktasında problemler yaşamaktadır. Kredi Garanti Fonu'nun ile en yakın şubesi Sivas'ta faaliyet göstermektedir. Tokat ilinde Kredi Garanti Fonu şubesi açılması ilin finansman kaynaklarına erişimine önemli katkı sağlayacaktır.

İlde 456 anonim şirket ve 1673 limited şirket faaliyet göstermektedir. Tokat, Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile Ticaret odalarına kayıtlı 4.473 üye, Tokat ve Zile Ticaret Borsalarına bağlı 488 üye bulunmaktadır. Tokat, Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği'ne bağlı 35 odası ile 14.081 üyeye sahiptir. 4 tüketim, 45 motorlu taşıyıcı ve 3 tarım satış kooperatifi bulunmaktadır. Bir tarım kenti olan Tokat'ta 10 ziraat odasına bağlı 93.456 üye bulunmaktadır.

Tablo 51: Tokat İli İhracat Yapan Firma Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	İhracat Yapan Firma Sayısı	İhracat Değeri (1000 \$)
2009	33	21.179
2010	30	23.775
2011	24	39.865
2012	32	37.302
2013	40	30.777
2014	15	27.751
2015	30	22.831
2016	31	17.433
2017	32	17.783
2018	27	19.174

Kaynak: TÜİK, 2018, Ticaret Bakanlığı, 2018

Ekonomi Bakanlığı tarafından 2011 yılında hazırlanan İl Dış Ticaret Potansiyeli çalışmasında ilin ihracat deseni ile en çok örtüşen ithalat desenine sahip ülkeler İngiltere, Danimarka, Rusya Yeni Zelanda ve İrlanda olarak belirlenmiştir.

2016 yılı TÜİK ihracat rakamı 17.433.176 \$ olan ilde 2017 yılı 17.783.398 \$ ihracat yapılmıştır. 2018 yılı ihracat rakamı 19,2 milyon \$'dır.

Tokat ilinden yapılan ihracatın % 60'ını gıda ürünleri ve içecek sektörü oluştururken, % 12,3'ünü Hazır giyim ve Konfeksiyon sektörü oluşturmaktadır. Tokat'ın 2018 yılında en fazla ürün ihraç ettiği beş ülke ise Belçika (%13,8), Irak (%9,9), Almanya (%8,8), Hollanda (% 5,2) ve Azerbaycan (% 3,2)'dir. İl genelinde en çok ihracat yapılan sektörler; hazır giyim, maden ve gıda-içecek ürünleridir.

Tokat Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü'nün işletmeler bazında yaptığı 2012 ihracat verileri araştırmasına göre Tokat ilinde faaliyet gösteren 51 işletme 154.094.402 \$ tutarında ihracat gerçekleştirmiştir. İl genelinde en çok ihracat yapan ilk üç ilçe; Turhal, Erbaa ve Reşadiye ilçeleridir.

Tablo 52: İlçelere Göre İhracat Rakamları

İlçe	İhracat Tutarı (\$)	İhracatçı Firma Sayısı
Turhal	51.773.260	9

Erbaa	43.831.629	11
Reşadiye	20.123.492	2
Merkez	20.114.070	14
Zile	1.884.617	7
Artova	1.807.334	3
Toplam	154.094.402	51

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2013

Tablo 53: Tokat En Çok İhracat Yapılan İlk Üç Sektör

Sektörler	İhracat Tutarı (\$)	İhracat İçindeki Payı (%)	İhracatçı Firma Sayısı
Konfeksiyon	97.970.858	63,5	14
Maden (Antimuan-Krom-Mermer)	22.549.555	14,6	9
Gıda ve İçecek	16.550.076	10,7	14

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri, 2013

İl genelinde en çok ihracat yapılan sektörler; hazır giyim, maden ve gıda-içecek ürünleridir.

Tablo 54: Tokat İhracat Tutarı En Yüksek Üç İşletme

İşletme	İhracat Tutarı (\$)	İhracat İçindeki Payı %
Haktin Konfeksiyon Dış Ticaret ve Sanayi Tic. Ltd. Şti.	30.705.916	19,9
Ziya Giyim San. ve Ticaret Ltd. Şti.	19.362.076	12,5
Kaner Konfeksiyon Sanayi ve Dış Ticaret A.Ş.	18.259.850	11,8

Kaynak: Tokat Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Verileri, 2013

İl genelinde en çok ihracat yapan işletmeler ise, Haktin Konfeksiyon, Ziya Giyim ve Kaner Konfeksiyon işletmeleridir.

OKA tarafından gerçekleştirilen GZFT çalıştaylarında ilde dış ticaret elemanı eksikliğine vurgu yapılmıştır. Kurumunuz İKG Mali Destek Programında TÜMSİAD Tokat Şubesi'nin başvuru sahibi olduğu Dış Ticaret Elemanı Kursu projesini desteklemiştir. Proje kapsamında en az lise mezunu 40 işsiz gence yönelik dış ticaret eğitimleri düzenlenmiş ve kursiyerler işletmelerde staj yapmıştır.

14. TURİZM

Tokat, tarihi ve kültürel mirası ile doğal güzellikleri koruyarak bugüne taşıyan ender bir Anadolu kentidir. Anadolu'nun saklı tarihinin izlerini bugün Komana ve Sebastapolis antik kentlerinde, Merkez, Niksar, Zile ve Pazar ilçelerinde sürmek mümkündür.

Baş burcu ile görkemli ve ürkütücü bir kayanın tepesine oturmuş yaklaşık 1500 yaşındaki Tokat Kalesi bugünkü şehir merkezinin ilk yerleşim alanıdır. Türklerin Anadolu'ya gelişinden itibaren, mimarlık adına ortaya koyulan eserlerin ve kentin geçmişte yaşadığı kültürel ve ekonomik hayatının izleri 900 adımda 900 yıl yolculuğu ile görülebilmektedir. 12. yüzyılda yapılan Çukur (Yağıbasan) Medrese; Türkmen bölgesinde yapılan ilk kapalı avlulu Anadolu Medreselerinden biridir. Bu bölgede bulunan Taşhan, Devecihan, Paşahani, Yazmacılar Hanı ve Arastalı Bedesten; tarih boyunca kentin yaşadığı ekonomik canlılığın kanıtları arasındadır. Bu yapılar arasında Taşhan, Anadolu'nun en büyük şehir hanları ve Türkiye'nin en güzel beş hanı arasında gösterilmektedir. Kent merkezinde ayrıca Anadolu'nun en eski camisi olan Garipler Camii, Anadolu'nun 15. yüzyıla ait en güzel camilerinden birisi olan ve Sultan II. Bayezid tarafından annesi adına inşa ettirilen Gülbahar Hatun Camii bulunmaktadır. Halit Sokak ve Bey Sokak'ta günümüze ulaşan geç Osmanlı dönemi geleneksel konutlarını görmek mümkündür. Dünyada tüm müştemilatıyla ayakta kalmış tek ve en güzel ahşap mevlevihanesi bugün Mevlevihane Müzesi olarak hizmet vermektedir.

Roma döneminde doğu-batı ve kuzey-güney yol güzergâhında Karadeniz'in beş büyük kentinden biri ve para basma yetkisine sahip zengin antik kenti Sebastapolis ile Kuzey Anadolu'da Mitridat Krallığı'nın din ve ticaret merkezi statüsündeki Helenistik dönemin özerk kenti olan Komana antik kenti kalıntıları günümüze dek ulaşabilmiştir.

Zile Anadolu'nun en eski yerleşimleri arasında gösterilmektedir. Anadolu'nun bilinen tek dolgu kalesi olma özelliği taşıyan Zile Kalesi'nde Sezar, Zela Savaşı sonrası tarihi sözünü (veni-vidi-vici) söylemiştir. 3600 yapının bir arada olduğu geleneksel Türk konut dokusunu koruyarak; Zile, bugün Türkiye'nin en çok geleneksel Türk konutuna sahip ilçesi olmuştur.

Ünlü coğrafyacı Strabon'a göre Anadolu tarihinde bilinen ilk su değirmenleri Mitridat Krallığı döneminde Kelkit Çayı üzerinde Niksar'da inşa edilmiştir. Anadolu'daki ilk Türk Beyliklerinden olan Danişmendoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmış Niksar'a, 17. yüzyılda, Evliya Çelebi' "Cennet Niksar'ın ya altında, ya üstünde" sözleriyle iltifat etmiştir. Niksar'ın günümüze dek ulaşabilmiş en eski yapısı yalçın bir kayalık üzerine kurulmuş olan ve Türkiye'nin en büyük ikinci kalesi olma özelliğini taşıyan Niksar Kalesi'dir. İçinde pek çok eseri barındırmakla birlikte bu eserler arasında Anadolu'nun ilk tıp medresesi olma özelliğini taşıyan Yağıbasan Medresesi ön plana çıkmaktadır.

Henüz çok kirlenmemiş bir bölgede yer alan Tokat, alternatif turizmin geliştirilebilmesi için, mağara ve göl gibi doğal oluşumlara, termal kaynaklara, yaban hayatı koruma sahası alanlarına sahiptir. Dünyanın en büyük mağaraları arasında gösterilen Ballica Mağarası, Türkiye'nin 28 jeolojik miras alanı arasında yer almaktadır. Turizm Merkezi ilan edilen Reşadiye Zinav Gölü ve Yaban Hayatı Koruma Sahası Kaz Gölü yanı sıra Almus Baraj Gölü Tokat'ta bulunan keşfedilmemiş bir doğa harikalarıdır.

YHGP'de "İşletmelerin Rekabet Güçlerinin Artırılması ve Dışa Açılmaları" stratejik amacı çerçevesinde "Bölge turizminin çeşitlendirilerek geliştirilmesi ve tanıtımı önceliği kapsamında aşağıdaki projelere yer verilmiştir:

- Tokat'ta geleneksel yöntemlerle tarım yapılmakta olan ve kirliliğin ulaşmadığı bir mikro bölgede (pilot proje) niteliğinde tarım turizmi faaliyetlerinin düzenlenmesi
- Reşadiye-Artova-Sulusaray ilçelerinde termal turizm altyapısının geliştirilmesi

Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Müdürlüğü'nce tescil edilmiş eser sayısı 510 eser bulunan Tokat'ta, bu eserlerin 262'si sivil mimarlık örneği, 117'si dini yapı, 70'i kültürel yapı, 16'sı doğal varlık, 4'ü ticari yapı ve 1'i askeri yapıdır. 118 sit alanı bulunan ilde 112 arkeolojik sit alanı, 3 kentsel sit alanı, 2 doğal sit alanı ve 1 tarihi sit alanı bulunmaktadır.

Tokat'ta işletme ve turizm belgeli 36 otel bulunmaktadır. Otellerde bulunan toplam yatak sayısı 2055'dir. 2016 yılında 119.588 yerli ve yabancı turistin geldiği ilde konaklama süresi 1,2 gündür.

Tablo 55: Tokat İli İlçelere Göre Turizm Verileri

Tesise Giriş Sayısı				Geceleme Süresi		
İlçeler	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez	127	39.194	39.321	156	48.859	49.015
Almus	-	1.680	1.680	-	1.680	1.680
Erbaa	-	4.671	4.671	-	8.352	8.352
Niksar	24	11.514	11.538	95	13.356	13.451
Pazar	-	23	23	-	69	69
Reşadiye	45	13.920	13.965	45	15.523	15.568
Sulusaray	3	3.157	3.160	3	3.805	3.808
Turhal	251	7.765	8.016	296	10.665	10.961
Yeşilyurt	-	2.583	2.583	-	2.583	2.583
Zile	45	10.427	10.472	545	13.556	14.101
Toplam	495	94.934	95.429	1.140	118.448	119.588

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016

Tablo 56: Tokat İli 2012-2016 Yılları Turizm Verileri

Yıl	Tesise Giriş Sayısına Göre			Geceleme Sayısına Göre		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2012	2.066	71.094	73.160	3.510	88.696	92.206
2013	473	71.469	71.942	1.092	83.643	84.735
2014	674	83.868	84.542	1.724	111.466	113.190
2015	545	82.473	83.018	1.714	107.294	109.008
2016	293	70.609	70.902	681	95.147	95.828

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016

Tablo 57: 2016 Yılı Tokat İli İlçelere Göre Turizm Verileri

İlçeler	Tesise Giriş Sayısına Göre			Geceleme Sayısına Göre		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Merkez	248	54.007	54.255	591	63.889	64.480
Almus	-	95	95	-	2.026	2.026
Erbaa	45	8.090	8.135	90	11.746	11.836

Niksar	-	7.953	7.953	-	11.382	11.382
Reşadiye	-	127	127	-	2.430	2.430
Sulusaray	-	337	337	-	3.674	3.674
Toplam	293	70.609	70.902	681	95.147	95.828

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2016

OKA 2011 DFD programı kapsamında Tokat Ticaret ve Sanayi Odası'nın başvuru sahibi olduğu "Marka Kent Yolunda İlk Adım" projesi ile Turizm Odaklı Marka Kent Stratejik Eylem Planı ortaya konmuştur. Stratejik Eylem Planı'nda ilin turizm altyapısının geliştirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi, stratejik işbirliklerinin geliştirilmesi, toplumsal farkındalık oluşturulması, işletmelerin rekabet gücünün geliştirilmesi ve markalaşma ile ilgili stratejiler belirlenmiştir. Çalışma kapsamında ayrıca Tokat Destinasyon Pazarlama Ajansı kurulması, Tokat tanıtımı için mobil cihaz uygulamalarının hazırlanması, Zile-Amasya arasında "Nostaljik Buharlı Tren Turu" düzenlenmesi önerilmiştir.

OKA 2011 İKG Programı kapsamında ajansımız Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün başvuru sahibi olduğu "Genç Turizmcilerin Mesleki Gelişimi ve Sektöre Entegrasyonu" projesini desteklemiştir. Projede turizm sektöründe ara eleman ihtiyacına cevap verilmesi amacıyla 15-29 yaş aralığındaki 30 kadın ve 30 erkek kursiyere sektörel eğitim verilmiştir.

OKA 2012 DFD Programında ise Tokat Turizm ve Tanıtım Derneği'nin başvuru sahibi olduğu "Tokat İli Sürdürülebilir Turizm Stratejisi Eylem Planı" projesine destek verilmiştir. Çalışma kapsamında Tokat yöresinin turizm vizyonu "Sürdürülebilir turizm yaklaşımı doğrultusunda istihdamın artırılmasında ve yöresel gelişimde turizmi öncü bir sektör konumuna ulaştırmak ve Tokat'ı 2023 yılına kadar, ulusal ve uluslar arası pazarda talep edilen önemli bir destinasyon ve uluslar arası bir marka haline getirmek, turist sayısı ve turizm gelirlerini artırarak ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak" olarak belirlenmiştir. Proje ile belirlenen temel eylemler ise markalaşma faaliyetleri, tanıtım materyallerinin hazırlanması, tanıtım fuarlarına katılım, ortaöğrenim öğrencilerine, üniversite öğrencilerine, Tokat'ta ikamet etmeyen Tokatlılara ve turizm profesyonellerine yönelik tanıtım turları düzenlenerek kentin tanıtımının yapılması; toplumsal farkındalık oluşturulması, İl Turizm Konseyi oluşturulmasıdır. Aynı çalışma kapsamında Tokat'ta uygulanabilecek alternatif turizm türleri belirlenmiştir. Kültür ve tarih turizmi, mağara turizmi, inanç turizmi, sağlık turizmi, doğa turizmi, agro turizm, kamp-karavan turizmi, av turizmi, yayla turizmi ve gastronomi turizmi ilde geliştirilebilecek turizm türleridir.

Tokat ilinde turizm sektöründeki en önemli eksikliğin tanıtım eksikliği olduğu vurgulansa da en önemli konu altyapı eksikliklerinin giderilmesidir. Sokak sağlıklaştırmaları, restorasyon ve rekreasyon çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir. İlde ivedilikle yapılması gereken altyapı projeleri: Sulusokak Sokak Sağlıklaştırması, Tokat Meydan Projesi, Tokat Kalesi Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi, Yüksek Kahve'nin Demokrasi Müzesi olarak düzenlenmesi, Ballica Mağarası Uzun Devre Gelişim Planı'nın hazırlanarak altyapı eksikliklerinin giderilmesi, Zile Kent Meydanı ve Sokak Sağlıklaştırması Projesi olarak sayılabilir.

YHGP, "Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması" stratejik amacı "Kentlerin güvenli ve planlı biçimde geleceğe hazırlanması" önceliğikapsamında "Tarihi kentsel dokuların korunması, restorasyonu ve kullanılması" tedbiri altında, Tokat sit alanı koruma imar planının uygulanması ile Merkez, Zile ve Niksar ilçelerinde kentsel tarihi dokuların, koruma-kullanma dengesinin gözetilerek yaşatılmasına yönelik faaliyetlerin desteklenmesi öngörülmüştür.

YHGP çerçevesinde belirlenen bu tedbirin hayata geçirilmesine yönelik olarak 2010 ve 2016 yıllarında turizm altyapısına yönelik mali destek programları ile yürütülen ve toplam bütçe büyüklükleri 16,6 Milyon TL olan 18 projeye destek verilmiştir. Bu projelerin 9,6 Milyon TL'sini ajans katkısı oluşturmaktadır.

14.1. ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI TURİZM DESTEKLERİ

2010 Yılı “Küçük Ölçekli Altyapı Geliştirme, Kültürel, Turistik Değerleri Ve Ekolojik Dengeleri Koruma Ve İyileştirme Mali Destek Programı”na Tokat ilinden 46 adet proje başvurusu yapılmış ve 9 adet mali destek almaya hak kazanmıştır. 2013 yılının ilk çeyreğinde yürütülen tüm projelerin tamamlanmasıyla; Tokat Merkez, Niksar, Zile ve Almus 7 milyon TL turizm altyapısının geliştirilmesi yönünde yatırım yapılmıştır. Destek almaya hak kazanan projeler arasında Gümenek Mesire Alanı, Seyirtepe Tesisleri, Tokat Kültür Evi, Mercimek Tepe Yamaç Paraşütü Tesisleri, Almus Baraj Gölü Tesisleri, Niksar Arasta Çarşısı ve Gaydaroğlu Butik Oteli yer almaktadır.

2016 Yılı Turizm Altyapı Mali Destek Programında ise TR 83 Bölgesinden yapılan 100 adet proje başvurusu arasında Tokat ilinden 41 adet proje yer almış, bu rakamla Tokat bölgemizde programa en fazla proje sunan il olmuştur. Değerlendirme süreci sonunda bölgemizde uygulanmakta olan 27 proje arasında, Tokat ilinden 9 adet proje ile sözleşme imzalamıştır. Merkez, Niksar, Zile ve Pazar ilçelerinde uygulanan projelerle kapsamında 9,6 Milyon TL yatırım hayata geçmektedir. Uygulanmakta olan projeler arasında Yüksek Kahve Demokrasi Müzesi & Kafe, Tokat Kent Müzesi, Canikli Konağı El Sanatları Merkezi, Tokat Kültür Sokağı, Ballica Mağarası Tabiat Parkı, Kaz Gölü Rehabilitasyon Projesi ve Zile Amasya Caddesi Sokak Sağlıklaştırma Projesi yer almaktadır.

Tablo 58: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Turizm Destekleri

	PROJE	İLÇE
1	Gümenek Mesire Alanı Rekreasyon Projesi	Merkez
2	Tokat Kültür Evi	Merkez
3	Tokat Mercimek Tepe Yamaç Paraşütü Altyapı Geliştirme Projesi	Turhal
4	Mavi Ve Yeşilin Büyüsü	Almus
5	Niksar İlçesi Kent Merkez Meydanının Turizme Yönelik Kimliklendirilmesi	Niksar
6	Niksar Arasta Çarşısı Restorasyon Projesi	Niksar
7	Gaydaroğlu Konağı Butik Oteli	Zile
8	Gıgıj Tesisleri Rehabilitasyon Ve Yenileme Projesi	Merkez
9	Ballica Mağarası Tabiat Parkı Rekreasyon Projesi	Pazar
10	Canikli Konağı El Sanatları Merkezi Restorasyon Projesi	Merkez
11	Yüksek Kahve Demokrasi Müzesi & Kafe	Merkez
12	Tokat Kent Müzesi	Merkez
13	Niksar Tarihi Kaleiçi Mahallesi Sokakları Özgünleştirme Projesi	Niksar
14	Tokat Kültür Sokağı Sokak Sağlıklaştırma Projesi	Merkez
15	Gölün Büyüsü	Pazar
16	Çarşı Park	Zile
17	Amasya Caddesi Sokak Sağlıklaştırması	Zile
18	Osmanpaşa Konağı	Merkez

19	Yeşilirmak Kenarı Seyir Kulesi	Merkez
20	Tokat Sulusokak Tarihi Kent Meydanı Uygulama Projesi	Merkez
21	Ozanlar Edebiyat Müze Kütüphanesi	Merkez

2012 Yılı OKA DFD Programında Kelkit Havzası Kalkınma Birliği'nin başvuru sahibi olduğu "Kale Aydınlatma Projesi" ile Tokat Kalesi'nin uygun ışıklandırma teknikleri kullanılarak aydınlatılma projesi fizibilitesinin hazırlanmasına destek olmuştur.

İlde Amasya'ya gelen turistlerin Zile-Pazar-Merkez-Niksar destinasyonu ile bölgeye çekilmesi planlanmaktadır. Bu destinasyonun hayata geçirilmesi yönünde en önemli çalışmalar Zile ve Niksar Belediyeleri tarafından yürütülmektedir.

Tokat Valiliği ilin tanıtımı için üç etaptan oluşan bir çalışmanın hazırlığını yürütmektedir. Çalışma kapsamında Tokat'ın öncelikle Tokat'ta ikamet edenlere tanıtımı, Tokat'ın il dışındaki Tokatlılara tanıtımı ve ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtımı yapılacaktır. Çalışmanın ilk ayağı olarak Tokat kent merkezinde "Tokat Tarihine Yürüyor" adlı tanıtım turu düzenlenmiştir. Kervan Yolu güzergâhında ilin bürokratları ve üniversite öğrencileri ile yapılan yürüyüşten sonra Sulusokak'ta bulunan tarihi mekanlar tanıtılmıştır.

2018 Turizmin geliştirilmesine yönelik alt yapı yatırımlarına Mali Destek Programı kapsamında Tokat iline ait Osmanpaşa Konağı, Yeşilirmak Kenarı Seyir Kulesi, Tokat Sulusokak Tarihi Kent Meydanı Uygulama ve Ozanlar Edebiyat Müze Kütüphanesi projeleri destek almaya hak kazanmıştır. Projeler OKA desteğiyle uygulama sürecindedir.

15. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

İlde sivil toplum kuruluşları arasında en güçlü yapıya sahip olan kuruluşlar; Tokat, Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile Ticaret Odaları; Tokat Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği; Tokat ve Zile Ticaret Borsaları; tüm ilçelerde faaliyet gösteren Esnaf ve Kefalet Kredi Kooperatifleri, 10 ilçede faaliyet gösteren Ziraat Odaları, Turhal Pancar Ekicileri Kooperatifi, 3 ilçede faaliyet gösteren Sebze Üretici Birlikleri, 8 ilçede faaliyet gösteren Süt Üretici Birlikleri ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği olarak sayılabilir.

İl genelinde 2017 itibarıyla faal 644 dernek faaliyet göstermektedir. Sivil Toplum Kuruluşlarının olabildiğince siyasetten ve kişisel menfaatlerden arındırılarak, hizmet odaklı çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. İlde STK'lar arası işbirliği yok denecek kadar azdır. STK'lar bireysel olarak yetersiz kalmakta ve toplumun talepleriyle ilgili baskı unsuru oluşturamamaktadır. STK'lar arasında birlikte iş yapma anlayışı olmadığı gibi, aralarında ön plana çıkma çabası bulunmaktadır.

OKA tarafından yapılan ilçe çalışmalarında STK'lar ve işletmeler Merkez ilçe ile zayıf ağ ilişkilerine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. İlin ekonomisine önemli katkı sağlayan Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile ilçelerinin de yer aldığı örgütlenmeler il için önem taşımaktadır.

YHGP “Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi” stratejik amacı kapsamında Tokat Gıda, Tarım Hayvancılık İl Müdürlüğü’nün tarımsal birliklerin güçlendirilmesi için ortak çalışma ve sorunlara çözüm önerileri oluşturmak üzere mekanizmalar oluşturması projesine yer vermiştir.

YHGP sivil toplum örgütlerinin güçlendirilmesi için Tokat Belediyesi’ne çeşitli görevler yüklemiştir. Bunlar sıralanacak olursa;

- Kadınların kent yaşamına katılımı, eşitlik ve kadına karşı şiddetin durdurulması çalışmalarının desteklenmesi ve karar alma süreçlerine katılımın sağlanması için STK'lar öncülüğünde çalışacak “Kadın Bürosu Kurması”
- Kente yeni göç edenlere dayanışma ve yoksullukla mücadele derneklerinin birlikte çalışacakları bir ofis kurması
- Kültür derneklerinin, yerel kültürün korunması ve tanıtılması, kentlerin kimliklerinin, tarihi özelliklerinin ve mimari mirasın korunması, yeni gelenlerin kente kültürel entegrasyonu için özel projeler geliştirilmesinin özendirilmesi için kültür konularında STK'larla birlikte çalışacak bir ofis kurması

Tokat Belediyesi Kent Konseyi aracılığıyla bu projelerin hayata geçirilmesine kısmen katkı sağlamaktadır

OKA TARAFINDAN YAPILAN TOKAT GZFT ANALİZİNE GÖRE;

TOKAT STK'LARI GÜÇLÜ YÖNLER

- Birbirini tanımadan kaynaklanan iletişim kolaylığı ve güven duyulması
- Köklü derneklerin olması
- Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nin bulunması (34.000 öğrenci ve 95 öğrenci kulübü)
- Valilik ve resmi kurumların izinlerde ve diğer işlemlerde kolaylık sağlaması
- Özellikle ulusal vakıf temsilciliklerinin eğitimli gönüllülere ulaşma kolaylığı
- Toplumsal duyarlılığın yüksek olması

- İhtiyaç duyulduğunda hızlı örgütlenme kabiliyeti
- Nitelikli üyelerin olması
- Üyelerin fikirlerini rahatça ifade edebilmesi
- Üniversite, meslek odaları ve basınla iyi iletişim
- Medyada kolay yer bulabilme
- Proje hazırlama kabiliyeti olan STK'ların olması
- Üyelerin siyaseten bağımsız olması
- Yardım dağıtma faaliyeti yapan STK'ların geniş bir kitleye ulaşması
- Kadın derneklerinde gönüllülerin çok olması
- Toplumun manevi duygularının gelişmiş olması
- STK faaliyetlerine zaman ayırabilme imkânı
- İl merkezine ulaşım kolaylığı

TOKAT STK'LARI ZAYIF YÖNLER

- Finansal kaynakların yetersiz olması, aidatların ödenmemesi
- Geleneksel yaklaşım sonucu para kazanma yöntemlerinin sınırlı kalması
- Akrabalık ilişkilerinin güçlü olmasının STK üzerinden yardımlaşma yapılmamasına neden olması
- Örgütlenme bilincinin düşük olması
- Eğitimli ve bilinçli kişilerin STK üyesi olmaması
- Eğitim ve bilgi eksikliği
- İnsan kaynaklarını yönetememe
- İnanların birbirini tanımasının katılımı azaltması
- Gönüllü kişilerin az olması
- Üye kazanma konusunda kapsamlı çalışmalar yapılmaması
- Toplum bilincinin yetersiz olması, duyarsızlık ve ön yargı
- Kentlilik olgusunun zayıf olması
- Plan ve programlama eksikliği
- Ortak hareket etme yetisinin düşük olması ve STK'lar arasında iletişim Yetersizliği yeniliğe kapalı bir toplum olması
- Toplumsal olaylarda empati eksikliği
- Sorumluluktan kaçınılması sonucu iş yükünün sadece belli kişilerin üzerinde Kalması Sunulan imkânları kullanma yetisinin az olması

- Proje ve kaynak kullanımı konusunda bilgi eksikliği ve proje hazırlama Kabiliyeti yetersizliği STK'ların toplumla diyalogunun yetersiz olması, görünürlüğün az olması ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olması Gençlerle ve üniversite öğrencileri ile iletişim eksikliği
- STK'ların güç olarak görülmemesi ve kendi gücünün farkında olmaması sonucu işlevsiz kalınması Pratikte faaliyet alanlarının dar olması, herkesin siyasi, dini çevresi sınırlarında çalışması Sınıf ayrımı, siyasi ve dini kimlikler olması, kişilerin faaliyetlere katılmada tedirgin olması
- Araştırma kültürünün yetersiz olması
- Lobicilik faaliyetlerinin yetersiz olması
- Kanun ve mevzuatın bilinmemesi

16. ÇEVRE VE KENTLEŞME

Tokat ilinde faaliyet gösteren 3 çevre altyapı hizmet birliği çevre altyapı hizmetlerinde önemli çalışmalar gerçekleştirmektedirler. Tokat-Turhal-Zile-Pazar Katı Atık Yönetim Birliği, Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi projesini ve Türkiye'nin 18 Tıbbi Atık ve Sterilizasyon Tesisi biri olan Tokat Tıbbi Atık ve Sterilizasyon Tesisi 2011 yılı sonunda faaliyete geçirilmiştir. Yeşilirmak Belediyeleri Katı Atık Birliği ise Erbaa Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi'ni hayata geçirmiştir. AB hibe fonlarından yararlanarak Erbaa Belediyesi 2008 yılında, Tokat Belediyesi ise 2010 yılında Tokat Atık Su Arıtma Tesislerini faaliyete geçirmişlerdir.

YHGP, *"Ekolojik Dengelerin, Çevrenin Korunması ve Durumunun İyileştirilmesi"* stratejik amacı çerçevesinde Tokat Katı Atık projesinin ve Tokat Atık Su Arıtma Tesisi projelerinin hazırlanması ve uygulanması gerekliliğini vurgulamış, ayrıca proje aktif hale geldikten sonra Ticaret ve Sanayi Odası öncülüğünde katı atık borsası oluşturulması önerisine deyer vermiştir. Aynı stratejik amaç kapsamında ayrıca atık yönetimi ile ilgili Turhal ilçesinde hayvancılık işletmelerinde elde edilen gübrelerin sulama alanları ve kesme çiçek üretilen alanlarda kullanımının sağlanması projesine yer verilmiştir.

YHGP, *"Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması"* stratejik amacı *"Kentlerin güvenli ve planlı biçimde geleceğe hazırlanması"* önceliğikapsamında *"Kentlere yeni gelen nüfusun ihtiyaçlarına yönelik konut üretimi tedbiri"* altında Tokat'ta farklı gelir grupları için konut üretilmesi projesi yer almıştır. Bu projenin hayata geçirilmesine yönelik Toplu Konut İdaresi (TOKİ) tarafından bir çok uygulama yapılmıştır. TOKİ tarafından tamamlanan konut uygulamaları kapsamında Merkez ilçede 1134, Niksar ilçesinde 776, Almus ilçesinde 400, Turhal ilçesinde 380, Zile ilçesinde 320, Artova ilçesinde 104, Pazar ilçesinde 32 konut olmak üzere 3146 konut yapımı tamamlanmıştır. Bu uygulamaların dışında Merkez, Erbaa, Niksar, Zile ilçelerinde özel sektör tarafından uygulananmış projeler yer almaktadır.

YHGP, *"Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması"* stratejik amacı *"Kentlerin güvenli ve planlı biçimde geleceğe hazırlanması"* önceliğikapsamında Tokat'ta Merkez ilçede Yeşilirmak ve kent içi kanalların çevresinin düzenlenmesi ve rekreasyon alanlarının oluşturulması ile Turhal'da Yeşilirmak ve Dazya çayı çevresinin düzenlenmesi ve rekreasyon alanlarının oluşturulması projeleri yer almaktadır. Bu kapsamda Tokat Merkez ilçede "Erdoğan Gürbüz Parkı" projesi hayata geçirilmiştir.

Ulusal hava izleme verilerine göre Tokat hava kalitesi açısından Orta hava kalitesine sahiptir.

17. ENERJİ

Tokat, 14 HES, 4 RES ve 1 termik santralle toplam 523,861 MW kurulu elektrik üretim gücüne sahiptir. Yeşilirmak Nehri üzerinde kurulu DSİ tarafından inşa edilmiş; Almus HES (27 MW), Köklüce HES (90 MW) ve Ataköy HES (5,525 MW) Reşadiye HES (64,28MW), Tuna HES (37,19 MW), Tokat Suçatı HES (8,32 MW), Çilehane HES (7,2 MW), Yeşilirmak I HES (14,25 MW), Yeşilirmak II HES (6,24 MW), Çamlıca HES (22,652 MW), Delice-1 HES (6,66 MW), Tepekışla HES (36,63 MW), Niksar HES (40,16), Onur HES (19,568 MW) ile Killik RES (40 MW), Bereketli RES (30 MW), Akyurt RES (13 MW) ve Tokat OSB Yalçın Rüzgâr Enerji Santrali (0,1 MW) toplam 515,81 MW kurulu güçle faaliyet göstermektedir.

Akıncı HES (99 MW), Kutay HES (7,48 MW), Ataköy HES (5,52 MW), Karakeçili I HES (6,55 MW), Karakuş HES (5,55 MW) ve Omala HES (17 MW), Tokat Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali (59,36 MW), Turhal Barajı ve HES (5,36 MW), Killik RES (45 MW), Çayören RES (37 MW) Akfen Enerji GES (5 MW), Reşadiye Kaymakamlığı RES (1 MW) inşa çalışmaları devam etmektedir. Erbaa HES (40 MW), Enes 2 HES (3,16 MW) lisansları alınmıştır. İnşa halinde 14 projenin işletmedeki kurulu gücü 305,33 MW olacaktır. Lisansları alınan iki HES, projesiyle birlikte il genelinde 864,3 MW elektrik üretim gücüne sahip 21 HES, 5 RES ve 2 Termik Santral faaliyet gösterecektir.

Tablo 59: Tokat Enerji Santralleri Mevcut Durumları

Santral Adı	Cinsi	Enerji Üretimi
Almus HES	Hidroelektrik	27 MW
Köklüce HES	Hidroelektrik	90 MW
Ataköy Barajı ve HES	Hidroelektrik	5,525 MW
Reşadiye HES	Hidroelektrik	64,28
Tuna HES	Hidroelektrik	37,19 MW
Tokat Suçatı HES	Hidroelektrik	8,32 MW
Çilehane HES	Hidroelektrik	7,2MW
Yeşilirmak 1 Regülatörü ve HES	Hidroelektrik	14,25 MW
Yeşilirmak II Reg. ve HES	Hidroelektrik	6,24MW
Çamlıca HES	Hidroelektrik	22,652
Delice 1 HES	Hidroelektrik	6,66 MW
Tepekışla Barajı ve HES	Hidroelektrik	70 MW
Niksar HES	Hidroelektrik	40,16 MW
Onur HES	Hidroelektrik	19,568 MW
Killik Rüzgar Santrali	Rüzgar	40 MW
Bereketli Rüzgar Enerji Santrali	Rüzgar	30 MW
Akyurt RES	Rüzgar	12,8 MW
Tokat Çöpgazı Elektrik Üretim Santrali	Çöp Gazı	2,30 MW
Tokat OSB Yalçın Rüzgar Enerji Santrali	Rüzgar	0,1 MW
Toplam		523,861 MW

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2018

2011 yılında Tokatta, 7 HES, 2 RES ve 1 Termik santralle toplam 185 MW kurulu elektrik üretim gücüne sahipken 2018 yılına geldiğimizde 14 HES 4 RES VE 1 Termik Santralle 523,861 MW Üretimle devam etmektedir Ayrıca yeni yatırımlarla bu güç hızla artmaktadır. Tüm çalışmaların tamamlanması ile il genelinde 866 MW elektrik üretim gücüne sahip 21 HES, 7 RES ve 2 Termik Santral faaliyet gösterecektir.

Tablo 60: Tokat İli İnşa Aşamasındaki Santraller

SANTRAL ADI	CİNSİ	ENERJİ ÜRETİMİ
Tokat Akıncı HES	Hidroelektrik	99 MW
Ataköy HES	Hidroelektrik	5,525 MW
Omala Barajı ve HES	Hidroelektrik	17 MW
Kutay Reg. ve HES	Hidroelektrik	7,48 MW
Karakeçili 1 HES	Hidroelektrik	6,55 MW
Karakuş HES	Hidroelektrik	5,2 MW
Enes-I Reg. Ve HES	Hidroelektrik	2,13 MW
Turhal Barajı ve HES	Hidroelektrik	5,36 MW
Tokat Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali	Termik	59,36 MW
Killik RES	Rüzgar	45 MW
Çayören	Rüzgar	37 MW
Tekneli RES	Rüzgar	10 MW
Reşadiye Kaymakamlığı RES	Rüzgar	1,00 MW
Akfen Enerji Tokat GES Projeleri	Güneş	5,00 MW

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2018

YHGP, “Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması” stratejik amacı “Bölgesel altyapının etkin bir mekansal organizasyon anlayışına uygun” önceliğikapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarından ısı ve elektrik enerjisi üretimi tedbiri altında Turhal ilçesinde hayvansal atıklardan biogaz elde edilmesi ve enerji üretimi projesi yer almıştır. Bu konuyla ilgili Turhal ilçesinde bir çalışma gerçekleştirilmemiştir.

YHGP, “Etkin Bir Mekansal Organizasyon Oluşturulması” stratejik amacı “Bölgesel altyapının etkin bir mekansal organizasyon anlayışına uygun olarak geliştirilmesi” önceliğikapsamında Tokat, Erbaa, Turhal, Niksar ve Zile ilçelerinde doğalgaz iletim altyapısının projelendirilmesi ve inşa edilmesi projesi yer almıştır. Proje uygulamaları bölge ilçelerinde devam etmektedir.

17.1. OKA ENERJİ DESTEKLERİ

2014 yılı yenilenebilir Enerji Mali Destek Programı"TR83 bölgesinden yapılan 28 adet proje başvurusu arasında Tokat ilinden 11 adet proje yer almış bu rakamla Tokat bölgemizde programa en çok proje sunan il olmuştur. 22 Mayıs 2014 tarihinde açıklanan proje sonuçlarına göre TR83 bölgesinde uygulanacak 16 proje arasında, 5 adet projesi ile Tokat bölgenin en başarılı ili olmuştur.

Tablo 61: 2014 Yılı Yenilenebilir Enerji Mali Destek Programı Tokat ili Kazanan Projeler

Kurum	Proje Adı	İlçe
Tokat İl Özel İdaresi	Rüzgar Enerji Santrali	Merkez

Almus Köylere Hizmet Götürme Birliği Başkanlığı	Güneş Enerji Santrali	Almus
Tokat Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü	Güneş Enerji Santrali	Merkez
Reşadiye Köylere Hizmet Götürme Birliği	Rüzgar Enerji Santrali	Reşadiye
Sulusaray Köylere Hizmet Götürme Birliği*	Güneş Enerji Santrali	Sulusaray

OKA tarafından 2014 Yılı KOBİ'lere Yönelik yenilikçi Yaklaşımlar Mali Destek Programı kapsamında sadece "Yalçın Güneş Enerji Sistemleri için Tokat'ın İlk Lisansız Rüzgâr Enerji Santralinin Kurulması" projesine destek sağlanmıştır.

18. KAMU YATIRIMLARI

Tablo 62: Tokat Kamu Yatırımları ve Ülke İçindeki Oranı

Yıllar	Tokat (Bin TL)	Türkiye (Bin TL)	İlin Ülke İçindeki Payı %
2004	24.891,00	16.093.343,00	0,15
2005	50.337,00	19.899.447,00	0,25
2006	80.702,00	21.608.226,00	0,37
2007	62.764,00	21.513.108,00	0,29
2008	88.058,00	21.915.452,00	0,40
2009	70.894,00	27.458.727,00	0,26
2010	69.578,00	33.832.966,00	0,21
2011	97.448,00	36.400.287,00	0,27
2012	117.926,00	44.434.287,00	0,27
2013	136.822,00	52.881.620,00	0,26
2014	134.929,00	56.279.641,00	0,24
2015	161.497,00	62.240.302,00	0,25
2016	197.015,00	64.927.811,00	0,30
2017	326.192,00	80.393.089,00	0,40
2018	159.440,00	94.953.641,00	0,16

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018

2004 - 2018 yıllarına ilişkin kamu yatırım istatistikleri karşılaştırıldığında Tokat ilinde yıllar itibariyle artan bir seyir izlediği görülmektedir. 2018 yılında muhtelif illerin içinde olduğu ortak projeler hariç Tokat ilinde 159 milyon TL tutarında yatırımın hayata geçirilmesi öngörülmüştür. Tokat ilinde yıllık kamu yatırım tutarı 2004 yılında 24 milyon TL iken; 2018 yılında bu tutar 159 milyon TL'ye ulaşmıştır. İlimizde gerçekleşen kamu harcamaları incelendiğinde 2002-2018 Aralığında en çok harcamanın sağlık alanında olduğu görülmektedir. Sağlık alanını tarım alanı takip etmektedir. Yıllar itibariyle tarım alanında yatırım tutarı her sene ciddi bir oranda artış göstermiş olup 2018 itibariyle Tokat ili toplam yatırım tutarının %20'sine karşılık gelmektedir. Tokat ilinde kişi başına düşen kamu harcamaları 2007-2018 dönemine göre hesaplandığında kişi başına düşen kamu harcama tutarlarının ülke ortalamasından düşük değerler aldığı görülmektedir.

Tablo 63: Tokat İli Yıllara Göre Kişi Başına Düşen Kamu Harcaması

Yıllar	Kişi Başına Düşen Kamu Harcaması (Tokat)	Kişi Başına Düşen Kamu Harcaması (TR)
2010	112,62	458,9
2011	160,19	487,1
2012	192,06	587,5
2013	228,52	689,7
2014	215,94	724,3
2015	262,14	794
2016	327,02	821
2017	541,769	1.007
2018	264,812	1.189

MADENCİLİK	İMALAT	ENERJİ	ULAŞTIRMA- HABERLEŞME	TURİZM	KONUT	EĞİTİM	SAĞLIK	DİĞER K HİZMET
-	-	-	1 390	800	-	8 .082	3 .017	
-	-	-	2.140	-	-	11 .402	3 .300	
-	-	-	1.005	-	-	12 .015	3 .057	
-	20.445	-	1.086	-	-	10. 607	3 .450	
-	30.510	-	3.055	-	-	12 .202	18 .892	
-	755	-	3.939	-	40	13. 190	23 .261	
111	485	-	3.706	-	-	16. 599	37 .200	
60	-	-	1.831	-	250	20. 350	25 .800	
77	-	-	7.203	-	1. 710	21. 527	18 .250	
123	1	2 276	6.499	-	784	27. 378	30 .000	
142		11 671	7.031	-	300	40 .372	14 .050	
433	6. 500	4 508	11298	-	250	44. 997	19 .750	
-	-	6 612	8. 396	-	575	51. 652	28 .083	
-	-	23 132	10. 050	-	759	47 .609	32 .850	
-	251	18 250	21 .059	700	-	53.201	36 275	
-	-	16.250	46 842	500	380	61.808	69.226	
			37.002			14.725	62.305	
			17.204			7.300	26.544	

Tablo 64: Tokat Kamu Yatırımlarının Sektörel Dağılımı

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı,2018

19. SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI YILLARA GÖRE YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI

Tokat ilinde 2007-2018 döneminde 375 adet Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenmiştir. Aşağıdaki tabloda 2007-2018 yıllarında düzenlenen Teşvik Belgelerinin Yıllara göre özel sektör ve kamu sektörüne düzenlenen teşvik belgesi sayıları ve toplamaları gösterilmiştir. Düzenlenen Yatırım Teşvik Belgelerinin 314'si özel sektöre, 63'ü ise kamu kurumlarına aittir. Özel sektör işletmeleri tarafından en fazla Yatırım Teşvik Belgesi alınan yıl 2017 yılı iken; kamu kurumları tarafından en fazla Yatırım Teşvik Belgesi alınan yıl 2011 yılı olmuştur.

Tablo 65: 2007-2018 Yılları Tokat İli Yatırım Teşvik Belgeli Kamu ve Özel Sektör Yatırım Sayıları

Yıllar	Özel Sektör	Kamu	Toplam
2007	34	3	37
2008	32	1	33
2009	2	4	6
2010	38	6	44
2011	21	16	37
2012	12	1	13
2013	21	4	25
2014	21	3	24
2015	18	10	28
2016	26	4	30
2017	59	8	67
2018	30	3	33
Toplam	314	63	377

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018

2007-2018 arasında düzenlenen 377 adet belgenin toplam sabit yatırım tutarı 2.825.952.672 TL'dir.

Tablo 66: 2007-2018 Yılları Tokat İli Yatırım Teşvik Belgeli Yatırım Tutarları

Yıllar	Özel Sektör	Kamu	Toplam
2007	380.087.100	3.743.000	383.830.100
2008	242.778.190	2.489.717	245.267.907
2009	1.044.240	4.187.000	5.231.240
2010	293.823.280	5.420.000	299.243.280
2011	96.692.137	32.196.404	128.888.541
2012	35.123.158	600.000	33.709.718
2013	337.254.689	3.070.000	340.324.689
2014	139.063.563	6.660.000	145.723.563
2015	267.525.315	32.466.000	299.991.315
2016	307.809.055	4.750.000	312.559.055
2017	466.867.408	27.920.627	494.788.035

2018	133.087.729	3.307.500	136.395.229
Toplam	2.701.155.864	126.810.248	2.827.966.112

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018

2008 yılında başlayan ve 2009 yılında devam eden dünya tarihinin en derin ve en yaygın ekonomik krizi sonucu 2009 yılında bir önceki yıla göre teşvik belgeli toplam sabit yatırım tutarı %98 oranında azalmıştır. Türkiye ekonomisinin yeniden büyümeye geçtiği 2010 yılında ise teşvik belgeli sabit yatırım tutarı bir önceki yılın 59,8 katına, yatırım teşvik belgesi sayısı ise 7,3 katına ulaşmıştır.

Tablo 67: 2007-2018 Yılları Özel Sektör Teşvik Belgelerinin Yatırım Cinslerine Göre Dağılımı

Yıllar	Komple Yeni Yatırım	Modernizasyon	Tevsi	Ürün Çeşitlendirme	Yenileme	Finansal Kiralama
2007	26	-	5	-	-	-
2008	18	-	9	1	3	1
2009	1	-	-	-	-	1
2010	25	4	9	-	-	-
2011	17	2	2	-	-	-
2012	8	1	1	1	-	-
2013	18	4	2	-	-	-
2014	15	1	5	-	-	-
2015	15	-	2	1	-	-
2016	19	1	6	-	-	-
2017	48	1	10	-	-	-
2018	20	1	9	-	-	-
Toplam	230	15	60	3	3	3

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018

2007 - 2018 döneminde özel sektör tarafından alınan 314 adet Yatırım Teşvik Belgesi 6 farklı yatırım cinsine göre düzenlenmiştir. Yatırım Teşvik Belgelerinin %73,5'i komple yeni yatırım amaçlı; %18,9'u tevsi yatırım amaçlı, %4,7'si modernizasyon yatırımı amaçlı düzenlenmiştir.

Tablo 68: 2007-2018 Yılları Özel Teşvik Belgelerinin İlçelere Göre Dağılımı

Yıllar	Merkez	Erbaa	Turhal	Niksar	Reşadiye	Zile	Artova	Almus	Pazar
2007	17	4	4	2	3	2	2	-	-
2008	13	5	6	5	2	2	-	-	-
2009	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2010	11	4	6	6	-	3	-	2	-
2011	11	4	2	1	2	1	-	-	-
2012	7	2	1	1	-	-	-	-	-
2013	8	3	4	2	2	1	-	1	-
2014	10	4	3	2	-	1	-	-	-
2015	10	1	4	-	1	2	-	-	-
2016	9	7	5	2	2	-	-	1	-

2017	21	11	21	2	-	2	-	1	-
2018	14	7	6		-	2		-	1
Toplam	128	52	62	23	12	16	2	5	1

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018

Düzenlenen yatırım teşvik belgeleri arasında yatırım yeri olarak en çok tercih edilen ilçe Merkez ilçedir. Tercih edilen diğer ilçeler ise düzenlenen belge sayısına göre Turhal, Erbaa, Niksar, Reşadiye, Zile, Almus ve Artova'dır. Artova ilçesinde ADOÇİM Tokat Entegre Tesisi için teşvik belgesi alınmıştır. Reşadiye ilçesi için düzenlenen teşvik belgeleri arasında elektrik üretimi yapan işletmeler ön plana çıkmaktadır.

Tablo 69: 2007-2018 Yılları Özel Sektör Teşvik Belgelerinin Sektörel Dağılımı

Yıllar	İmalat	Madencilik	Hizmetler	Enerji	Tarım
2007	24	6	2	2	-
2008	26	2	2	1	1
2009	1	-	1	-	-
2010	25	4	3	4	2
2011	13	3	3	1	1
2012	9	-	3	-	-
2013	13	3	2	3	-
2014	12	1	5	2	-
2015	8	2	5	3	-
2016	15	2	7	2	-
2017	25	3	9	18	4
2018	20	1	6	1	2
Toplam	191	27	48	37	10

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018

Tokat ilinde özel sektöre yönelik düzenlenen yatırım teşvik belgelerinin adet bazında Sektörel dağılımı incelendiğinde; % 65 ile imalat sanayi ilk sırada yer alırken; ikinci sırada % 12,7 ile hizmetler sektörü, üçüncü sırada % 11,2 ile madencilik sektörü, dördüncü sırada % 8,6 ile enerji sektörü bulunmaktadır.

Tablo 70: 2007-2018 Yılları Özel Sektör Teşvik Belgeleri Sabit Yatırım Tutarlarının Sektörel Dağılımı

Yıllar	İmalat	Madencilik	Hizmetler	Enerji	Tarım
2007	75.097.260	17.896.397	10.975.443	276.118.000	-
2008	46.314.259	4.700.000	4.246.511	185.000.000	2.517.420
2009	462.240	-	582.000	-	-
2010	65.165.475	10.225.000	8.858.085	203.900.000	5.674.720
2011	40.482.942	11.235.000	15.974.195	25.000.000	4.000.000
2012	28.600.944		5.108.774		-
2013	9.406.549	9.795.633	10.452.090	294.000.000	-
2014	46.614.048	2.700.000	41.103.496	54.728.720	-
2015	33.163.982	17.140.000	69.983.945	179.703.388	-

2016	41.831.252	4.550.390	72.798.413	193.379.000	-
2017	86.960.414	7.716.000	74.006.510	238.531.413	38.000.000
2018	60.463.291	55.924.438	33.267.500	800.000	13.900.000
Toplam	534.562.656	141.882.858	347.356.962	1.651.160.521	64.092.140

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018

Sektörlere göre sabit yatırım tutarları incelendiğinde; ise ilk sırayı enerji sektörü toplam 1.651.160.521 TL sabit yatırım tutarı ile almaktadır. Özel sektör tarafından alınan teşvik belgelerinde elektrik enerjisi üretimi amaçlı alınan toplam sabit yatırım tutarı 1.651.160.521'dir. Bu tutar 314adet belgenin toplam sabit yatırım tutarının % 65'ini oluşturmaktadır.

20. Kaynakça

1. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2016. <http://www.tuik.gov.tr>.
2. Eğitim İstatistikleri. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.tuik.gov.tr>.
3. İllere göre GSYHİ. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2016. <http://www.tuik.gov.tr>.
4. Ülke İçi Göç İstatistikleri. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2016. <http://www.tuik.gov.tr>.
5. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2016. <http://www.tuik.gov.tr>.
6. hayvansal üretim. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.tuik.gov.tr>.
7. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Öğrenci Sayıları. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.gop.edu.tr>.
8. Geçmiş Destekler. *OKA*. [Çevrimiçi] 3 1 2018. <http://www.oka.org.tr>.
9. İşgücü İstatistikleri. *TÜİK*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.tuik.gov.tr>.
10. Tarım Verileri. *Tokat Tarım*. [Çevrimiçi] 2017. <http://tokat.tarim.gov.tr/>.
11. Sanayi Verileri. *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı*. [Çevrimiçi] <https://www.sanayi.gov.tr/>.
12. İstatistiki Rapolar. *Türkiye Bankalar Birliği*. [Çevrimiçi] <https://www.tbb.org.tr>.
13. İllere Göre İhracat. [Çevrimiçi] 2017. <https://bakanrapor.ekonomi.gov.tr/detay.cfm?MID=48>.
14. Dış Ticaret İstatistikleri. [Çevrimiçi] 2017. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046.
15. İller Bazında Rakamlar. *Türkiye İhracatçıları Meclisi*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html>.
16. Turizm İstatistikleri. *Kültür Turizm Bakanlığı*. [Çevrimiçi] 2016. <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9851/turizm-istatistikleri.html>.
17. Santraller. *Enerji Atlası*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.enerjiatlası.com/sehir/tokat/>.
18. Kamu Yatırımları. *Kalkınma Bakanlığı*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www2.kalkinma.gov.tr/kamuyat/il.html>.
19. Ekonomik ve Sosyal Göstergeler. *Kalkınma Bakanlığı*. [Çevrimiçi] 2017. <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/EkonomikSosyalGostergeler.aspx>.
20. İstatistikler ve Yayınlar. *Ekonomi Bakanlığı*. [Çevrimiçi] 2017. <https://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/yatirim/>.